

**Koncepce podpory umění v České republice
na léta 2015 až 2020**

1. Úvod

Koncepce podpory umění na léta 2015–2020 (dále jen *Koncepce*) navazuje na historicky první strategický dokument v oblasti umění *Koncepci účinnější podpory umění na léta 2007–2013*, která byla schválena vládou České republiky usnesením č. 676 dne 31. 5. 2006.

Koncepce se, na rozdíl od předcházejícího období, nezabývá oblastí kinematografie a filmu. Je tomu proto, že vláda ČR svým usnesením č. 871 ze dne 1. 12. 2010 schválila samostatnou *Koncepci podpory a rozvoje české kinematografie a filmového průmyslu 2011–2016*, která tuto problematiku řeší dostatečně.

Stejně tak se Koncepce detailněji nezabývá oproti předešlé koncepci ani oblastí muzeí a galerií. Vláda ČR v roce 2010 vzala na vědomí první strategický dokument v této oblasti, a to *Koncepci účinnější péče o movité kulturní dědictví na léta 2010–2014* (Koncepce rozvoje muzejnictví). V roce 2015 bude do vlády předložen v pořadí druhý strategický dokument, *Koncepce rozvoje muzejnictví v České republice v letech 2015 až 2020*.

Přestože Koncepce se dotýká řady témat, která jsou společná i dalším oblastem kultury, dokument ponechává vlastní specifická řešení na dalších strategických dokumentech, kterými jsou například *Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011–2015* nebo *Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v ČR na léta 2011 až 2015* a zabývá se pouze přesahovými záležitostmi.

Koncepce je v souladu s cíli Programového prohlášení vlády ČR ze dne 12. 2. 2014, schváleným usnesením vlády č. 96/2014¹ a s Příkazem ministra kultury č. 13/2014,² kterým se stanoví úkoly k naplnění Programového prohlášení vlády č. 96/2014.

Ve svém Programovém prohlášení vlády se vláda mimo jiné zavázala:

„2) *Vláda přijme zákon o kultuře, zákon o veřejnoprávní instituci v kultuře, který odstraní nedostatky dnešních příspěvkových organizací, odpolitizuje je a zajistí jejich stabilní financování, dále nový památkový zákon, novelu zákona autorského a zákonů mediálních.*

3) *Vláda prosadí nový model prezentace České republiky v zahraničí, založený mj. na vývozu českého umění a české kultury.*

¹ Vláda ČR. *Programové prohlášení vlády České republiky*. (online). Praha: Vláda ČR (c) 2009–2015 (vid. 2015-04-17). Dostupné z <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/dulezite-dokumenty/programove-prohlaseeni-vlady-cr-115911/>.

² MK ČR. Příkaz ministra kultury č. 13/2014, kterým se stanoví úkoly k naplnění Programového prohlášení vlády podle usnesení vlády č. 96/2014. (online). Praha: MK ČR. (vid. 2015-04-17). Dostupné z <http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-politika/Prikaz-ministra-kultury-c13-2014.pdf>.

4) *Vláda usnadní dostupnost veřejných kulturních institucí, např. zavedením jednoho dne s volným vstupem a rodinných slev, a prosadí účinnější model rozvoje kreativity dětí prostřednictvím uměleckých aktivit a kulturních zážitků.*

5) *Vláda bude podporovat amatérské umělecké aktivity, regionální kulturu a veřejné kulturní služby poskytované neziskovými organizacemi.*“

Vláda se zároveň ve svém programovém prohlášení zavázala k efektivnějšímu využití informačních a komunikačních technologií ve veřejné správě a současně k podpoře internetové ekonomiky. V této souvislosti by měly být zohledněny rovněž nové rostoucí obory z oblastí digitální ekonomiky a kulturních a kreativních průmyslů.

V neposlední řadě Koncepce vzniká v návaznosti na nově přijatou *Státní kulturní politiku na léta 2015–2020 (s výhledem do roku 2025)*, která byla vzata na vědomí vládou usnesením vlády č. 393/2015 ze dne 15. 4. 2015. Jejích šest priorit je:

- 1) Podpora kulturní identity, kulturní rozmanitosti a mezikulturního dialogu.
- 2) Rozvoj kreativity, podpora kulturních činností a vzniku kulturních statků a poskytování veřejných kulturních služeb, práce s publikem, podpora přístupu ke kultuře a rozvoj participativní kultury usnadňující sociální začlenění.
- 3) Uchování kulturního dědictví.
- 4) Využití kulturního dědictví a kulturních činností, služeb a statků pro rozvoj hospodářství a zvyšování konkurenceschopnosti, podpora mobility.
- 5) Využití nástrojů eCulture pro rozvoj kultury.
- 6) Efektivnější prostředí pro podporu kulturních činností, poskytování veřejných kulturních služeb, vznik kulturních statků a uchování kulturního dědictví.

2. Výchozí stav

2.1. Vyhodnocení Koncepce účinnější podpory umění na léta 2007–2013

Dokument *Koncepce účinnější podpory umění na léta 2007–2013* (dále jen Koncepce) vzala vláda ČR na vědomí svým usnesením č. 676 ze dne 31. 5. 2006. Tímto usnesením vláda „uložila ministru kultury Koncepci realizovat ve spolupráci s ostatními členy vlády, vedoucími ostatních ústředních orgánů státní správy, řediteli krajských úřadů a ředitelem Magistrátu hlavního města Prahy“. Současně vláda uložila ministru kultury „ve spolupráci s 1. místopředsedou vlády a ministrem financí zajistit při přípravě státních rozpočtů na léta 2007–2013 finanční prostředky na realizaci Koncepce“.

Cílem Koncepce bylo „zajistit podmínky pro svobodné tvůrčí vyjadřování a prezentaci uměleckých děl včetně jejich kritické reflexe a zpracování a uchování těchto děl jako kulturního bohatství pro další generace. Cílem podpory bylo zároveň zajistit další rozvoj umělecké činnosti a činnosti kulturních subjektů, které kulturní dědictví spravují.“

Koncepce obsahovala celkem pět opatření, v rámci kterých byly stanoveny jednotlivé úkoly. Reálná ekonomická situace České republiky v letech 2007–2013 a snižování veřejných rozpočtů vedlo k tomu, že se nepodařilo záměry Koncepce z velké části naplnit.

Konkrétní plnění jednotlivých úkolů je přílohou č. 1 tohoto dokumentu. Následující tabulka shrnuje plnění úkolů:

Tabulka č. 1: Plnění úkolů Koncepce účinnější podpory umění na léta 2007–2013

		splněno	částečně	nesplněno
1	metodika kooperativního financování			x
2	metodika dotací, včetně evaluace		x	
3	optimalizace dotačních programů		x	
4	mimorozpočtové zdroje		x	
5	věda a výzkum		x	
6	koncepce umění a vzdělávání		x	
7	informační databáze	x		
8	statisticko-ekonomická data		x	
9	potenciál kulturního průmyslu		x	
10	činnost Rady pro umění		x	
11	média a reflexe umělecké tvorby		x	
12	metodika architektura a veřejný prostor	x		
13	program podp. soudobé výtvarné a arch. tvorby			x
14	strategie podpory audiovizí (kinematografie)	x		
15	program tvůrčích a studijních stipendií		x	
16	další vzdělávání pracovníků v oblasti umění		x	
17	zpřístupňování, digitalizace		x	
18	akvizice muzeí a galerií			x
19	kritéria pro celoroční výstavní činnost			x
20	integrace cizinců a umělecké projekty		x	
21	metodika řízení a evaluace PO		x	
22	analýza kulturních služeb PO			x

23	zmapování potřeb a kritéria pro investiční projekty		x	
24	podpora nové činnosti neziskových organizací		x	
25	zahraniční prezentace		x	
26	podpora projektů mezinárodní výměny		x	
27	iniciace nové mezinárodní spolupráce			x
28	podpora mezinárodních nevládních organizací		x	
29	šíření povědomí, dobrého jména		x	
	CELKEM	3	20	6

Celkem se podařilo zcela naplnit 3 úkoly, 6 úkolů nebylo splněno vůbec a 20 úkolů bylo splněno částečně či velmi omezeně. Úkoly předcházející koncepce, které byly splněny částečně či vůbec, byly znovu přehodnoceny a zapracovány do návrhové části dokumentu.

2.2 Výchozí situace

2.2.1 Umění jako součást kulturních a kreativních odvětví

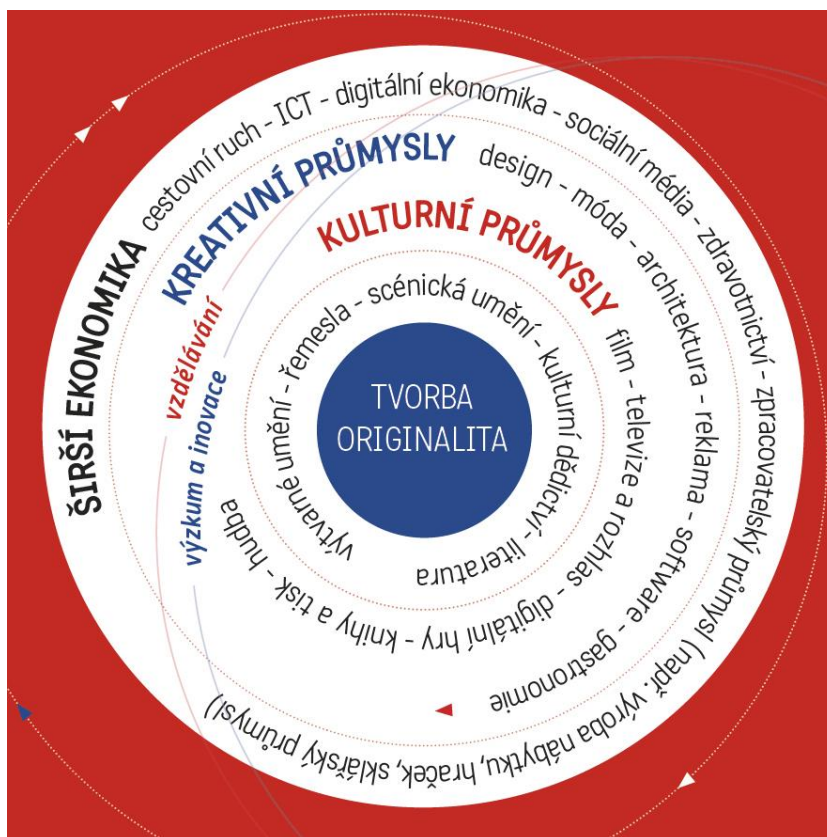
Umělecké činnosti (služby, díla, výkony) jsou nedílnou součástí konceptu kulturních a kreativních odvětví (dále jen KKO), který překonává dosavadní oddělené vnímání neziskových a tržních kulturních aktivit a umožňuje komplexní pohled na oblast kultury bez ohledu na druh a způsob financování subjektů, které kulturní činnosti vykonávají. Umění je v rámci konceptu KKO vnímáno jako jeho základ a jádro, díky němuž se mohou rozvíjet a vzkvétat návazné aktivity, které přispívají k ekonomickému růstu a zaměstnanosti.

V České republice (dále jen ČR) je realizováno množství uměleckých aktivit a působí zde řada subjektů, které nejsou zakládány za účelem vytváření zisku, ať už se jedná o formu příspěvkových organizací založených státem či městem nebo o nevládní neziskové organizace, které pracují v různých právních formách, jako je dříve obecně prospěšná společnost, nyní ústav, spolek či jiná právní forma. Tyto organizace nabízejí umělecké služby širokého záběru, ať už se jedná o hudbu, tanec, divadlo, výtvarné umění či literární tvorbu, které spadají do tzv. tradičních umění. David Throsby³ ve své publikaci *Economics and Culture* z roku 2001 označuje tradiční uměleckou tvorbu jako „core creative arts“ (základní kreativní umělecké obory), které jsou založené na čisté tvorbě a originalitě. Péče o původní

³ Throsby, David C. *Economics and Culture*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001, xv, 208 s. ISBN 05-215-8639-9.

tvorbu je základním předpokladem pro rozvoj všech návazných činností kulturních a kreativních odvětví.

Obrázek č. 1: Tradiční umění a kulturní a kreativní průmysly

Zdroj: Institut umění – Divadelní ústav, 2015.

2.2.3 Umění jako součást kulturního dědictví národa a umělecká rozmanitost

V oblasti péče o nemateriální kulturní dědictví – lidová hudba, divadlo, tanec, obřady, tradiční řemeslné postupy – byla v roce 2008 ratifikována Úmluva UNESCO o zachování nemateriálního kulturního dědictví. V květnu 2009 vstoupila úmluva v platnost pro ČR a stala se součástí právního řádu ČR a má povahu zákona, což je vůbec poprvé v historii, kdy v něm má nemateriální složka českého kulturního dědictví výslovnou oporu. MK ČR podává k úmluvě průběžné hodnotící zprávy, je pověřeno implementací úmluvy a finančně přispívá do Mezinárodního fondu při této úmluvě.

V lednu 2011 byla vládou ČR schválena v pořadí již druhá *Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v ČR na léta 2011–2015*. V roce 2015 bude do vlády předložen nový návrh.

Pro rok 2008 se státní příspěvková organizace Institut umění – Divadelní ústav stala hlavním organizátorem národního projektu Společně napříč kulturami, který byl zaměřen na:

- propagaci a přiblížení problematiky spojené s mezikulturním dialogem směrem ke změně myšlení v české společnosti, ale i v minoritách, komunitách a u imigrantů s důrazem na školní a mimoškolní vzdělání mládeže,
- integraci cizinců a romské komunity s využitím kulturních a uměleckých aktivit.

V roce 2008 byl také založen jako součást národního projektu Společně napříč kulturami Portál mezikulturního dialogu (<http://www.mezikulturnidialog.cz>), který zůstal zachován a slouží jako otevřená platforma především pro subjekty neziskového sektoru a jejich aktivity v oblasti kultury a vzdělávání zaměřené na téma mezikulturního dialogu, které přispívají k řešení cílů migrační a integrační politiky v ČR.

V červenci 2010 byla ČR ratifikována *Úmluva UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů* (2005) a v roce 2014 ČR poprvé odevzdala průběžnou hodnotící zprávu. Implementací této úmluvy je pověřeno MK ve spolupráci s příspěvkovými organizacemi a neziskovými organizacemi v kultuře. V souvislosti s implementací úmluvy se v Praze na podzim 2013 uskutečnilo Mezinárodní setkání věnované způsobu a systému implementace Úmluvy UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů v zemích střední a východní Evropy. ČR rovněž každoročně finančně přispívá do Mezinárodního fondu pro kulturní rozmanitost.

2.2.4 Neprofesionální umění

Neprofesionální umění (amatérské umění) v ČR má v jednotlivých uměleckých oborech několik století trvající tradici. Vzhledem k demografickému obrazu země (převažují sídla do 5 tis. obyvatel) je nezastupitelnou součástí místní kultury, která ovlivňuje kvalitu života a je součástí image míst a regionů. V některých oborech prakticky neexistuje profesionální část, případně je marginální povahy (např. vokální hudba, dechová hudba, taneční folklor). Neprofesionální umělecká tělesa jsou významným reprezentantem ČR v zahraničí a jejich umělecká úroveň je oceňována (např. dětské pěvecké sbory, amatérské divadlo). Zejména prezentaci těles podporují všechny stupně veřejné správy. Jako celostátní odborný servis působí Národní informační a poradenské středisko pro kulturu jako SPO.

2.3 Statisticko-ekonomická data

2.3.1 Účet kultury ČR

Jedním z úkolů implementace *Státní kulturní politiky ČR 2009–2014* bylo vytvoření Účtu kultury ČR. Tímto úkolem byla pověřena státní příspěvková organizace NIPOS. Cílem vytvoření účtu je zmapování všech finančních toků přicházejících do kultury z nejrůznějších zdrojů a stejně tak finančních toků z kultury vycházejících. Účet by měl také ukázat úroveň a efektivnost hospodaření v jednotlivých oblastech, rozsah použitých pracovních a investičních zdrojů, výši mezd a v neposlední řadě vyjádřit pomocí finančních ukazatelů váhu kultury v ekonomice.

Posledně zveřejněné výsledky Českého statistického úřadu a Účtu kultury ČR za rok 2013⁴ ukazují, že výdaje domácností na kulturu oproti roku 2012 poklesly, dosáhly 42,8 mld. Kč, což je téměř o 6 % (2,7 mld. Kč) méně než v předcházejícím roce. Přesto – s ohledem na výrazné snížení zastoupení podniků a neziskových institucí ve zdrojích vstupujících do kultury – podíl domácností proti minulému roku mírně vzrostl.

Výdaje domácností směřovaly nejvíce do sféry médií a tisku (televize, rozhlas, kino, knihy a tisk atd.), a to ve výši 30,8 mld. Kč, což představuje podíl téměř 72 %. Mnohem méně prostředků domácnosti vydaly v oblasti kulturního dědictví, živé umělecké tvorby (interpretační a výtvarné umění) a uměleckého vzdělávání (5,8 mld. Kč). Výdaje domácností na kulturu mají nejčastěji podobu vstupného, koncesionářských poplatků, jiných poplatků za služby, úhrad školného, zápisného a úhrad nákupů zboží kulturní povahy (knihy, časopisy, obrazy, starožitnosti atd.).

Podíl výdajů domácností na kulturu na celkových čistých peněžních výdajích domácností dosáhl zhruba 3,2 %.

V rámci ostatních zdrojů financování kultury (téměř dvoutřetinový podíl na celkových zdrojích) mají nejvýznamnější postavení finanční a nefinanční podniky (137,2 mld. Kč) a nevládní neziskové instituce (2,5 mld. Kč). Zdrojem doplňkového charakteru byly prostředky ze zahraničí (2,3 mld. Kč). V porovnání s předcházejícím rokem byly ostatní zdroje o více než 14 mld. Kč (9,1 %) nižší. V souvislosti s pokračujícím ekonomickým poklesem v roce 2013 se výrazně snížily zejména zdroje tvořené v neziskových institucích a v podnikové sféře.

⁴ Český statistický úřad a NIPOS. *Výsledky Účtu kultury ČR za rok 2013* (online). Praha: Český statistický úřad a Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, 2015. Dostupné z: <http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2010/01/Výsledky-úctu-kultury-ČR-za-rok-2013.pdf>.

Co se týká jejich rozdělení do jednotlivých oblastí, směřovaly ostatní zdroje zejména do reklamy (61,5 mld. Kč), médií (27,8 mld. Kč) a tisku (20,8 mld. Kč). Na druhé straně mnohem méně do oborů živé umělecké tvorby, ve kterých tradičně převažuje účast zdrojů veřejných. (Účet kultury ČR za rok 2013 – viz příloha.)

2.3.2 Účast na kultuře v číslech

Statistická sledování v souvislosti s účastí na kultuře sleduje z pověření MK v oblasti umění státní příspěvková organizace NIPOS. Následující tabulka č. 2 ilustruje, že ve sledovaném období mezi roky 2009–2013 se oblast profesionálních scénických umění (divadlo, hudba) udržuje přibližně na stálých číslech a návštěvnost mírně roste. Oblast festivalů je dynamičtější a počet návštěvníků výrazně stoupá. Naopak, přestože počet výstavních síní se drží na podobném počtu, počty návštěvníků výstav nicméně dramaticky klesají.

Tabulka č. 2: Údaje o počtu kulturních subjektů a počtu návštěvníků za rok 2009–2013 (veřejné i privátní instituce)

		2009	2010	2012	2013
Hudební soubory	Počet hudebních souborů	29	30	39	44
	Počet hudebních těles v nich	44	47	68	67
	Počet koncertů celkem	2 196	2 166	2 546	2 739
	Počet koncertů v zahraničí	403	346	323	364
	Počet návštěvníků	429 686	439 331	426 164	455 096
	Procento návštěvnosti	72,9	74,8	76,3	77,1
	Počet prodaných abonentních vstupenek	56 258	65 391	46 478	49 505
	Procento skladeb českých skladatelů na repertoáru	26,1	26,3	27,5	30,4
Divadla	Počet divadel (bez stagion)	137	151	153	152
	Počet stálých scén	150	160	166	174
	Kapacita stálých scén (počet sedadel)	36 033	36 648	36 789	39 616
	na 1 000 obyvatel	3,4	3,5	3,5	3,8
	Počet návštěvníků (v tisících)	5 657	5 805	5 699	5 846
	na 1 000 obyvatel	539	552	542	556
	Počet představení v ČR	26 921	26 883	27 526	27 500
Výstavní činnost	Počet vlastních výstavních síní	405	411	412	433
	Počet uspořádaných výstav celkem	2 682	2 719	2 716	2 642
	Počet návštěvníků výstav	3 116 181	2 324 445	2 249 067	1 971 400

	Počet tvůrčích sympozií	138	93	328	285
	Počet účastníků těchto sympozií	7 843	2 945	7 426	8 677
	Počet titulů vydaných katalogů	245	229	212	237
Festivally (včetně filmu)	Počet festivalů celkem	330	348	417	494
	Počet představení, koncertů a filmů	8 411	11 087	10 281	15 105
	Počet doprovodných programů	2 019	2 194	2 240	2 795
	Počet návštěvníků festivalů na představeních, koncertech a filmech	1 381 539	1 762 355	1 884 693	2 142 578
	Počet návštěvníků festivalů na doprovodném programu	471 706	470 742	528 356	503 271

Zdroj: S využitím podkladů ze statistických zjišťování NIPOSu.⁵

Oficiální statistika neprofesionální umění nesleduje. V jednotlivých oborech lze uvádět pouze expertní odhady, které je možné v těch oborech, v nichž existuje tzv. postupový systém přehlídek (krajské přehlídky, z nichž se postupuje do celostátních) doplnit čísly o účastnících. To však nevypovídá o stavu jednotlivých oborů, neboť v každém z nich existuje různě velká část, která na přehlídky nejedí ani svá díla do soutěží neposílá. Systém postupových přehlídek existuje v 16 oborech (činoherní a hudební divadlo, venkovské divadlo, divadlo dospělých pro děti, umělecký přednes a divadlo poezie, loutkové divadlo, dětské divadlo, studentské divadlo, netradiční divadlo, pantomima a pohybové divadlo, školní dětské pěvecké sbory, studentské sbory, filmová tvorba dospělých, filmová tvorba dětí, scénický tanec dětí, scénický tanec mládeže a dospělých, dětský folklorní tanec). V dalších oborech existují nepostupové celostátní přehlídky (fotografie, dechová hudba, komorní a symfonická hudba, výběrové dětské pěvecké sbory, folklorní tanec dospělých, dětská a mladá výtvarná tvorba, seniorské divadlo).

Odhady počtu neprofesionálních těles v některých uměleckých oborech: amatérské divadlo 3 tis. těles, z toho přehlídkovým systémem projde cca 500 inscenací; pěvecké sbory 1 500 těles všech typů (dětské, mužské, ženské, smíšené, komorní do 25 osob a velké sbory). Pro představu ve 14 krajských postupových přehlídkách školních dětských pěveckých sborů se každoročně představí cca 200 sborů s více než 5 tis. zpěváky, ve středoškolských sborech vystupuje cca 40 sborů s 1 500 zpěváky. Dospělých souborů scénického tance je cca 100, z toho zhruba 80 projde postupovým systémem (cca 1 tis. tanečníků), dětských je cca 300, každoročně 290 projde systémem (cca 2,5 tis. dětí). Každoročně je natočeno cca 300 filmů ve

⁵ NIPOS. *Základní statistické údaje o kultuře v ČR, II. díl. Umění: Divadla, hudební soubory, výstavní činnost a festivaly*. Praha: NIPOS, 2014. s. 105. ISBN 978-80-7068-282-1.

všech kategoriích, z toho je 40 dětských snímků. Do národní soutěže amatérské fotografie je každoročně posláno více než 1 tis. fotografií.

2.3.3 Výdaje státu na oblast umění mezi roky 2007–2014

Největší objem finančních prostředků MK vynakládá v této oblasti na provoz příspěvkových organizací státu – národních kulturních institucí, které působí v oblasti tradičního umění, ať už jako poskytovatelé veřejných kulturních služeb v oblasti umění nebo jako zprostředkovatelé v oblasti umění – dvě organizace: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS) a Institut umění – Divadelní ústav (IDU).

Jako poskytovatelé veřejných kulturních služeb v oblasti umění působí v oblasti divadla Národní divadlo v Praze (ND), Státní opera Praha (SOP; do konce roku 2011 samostatná příspěvková organizace) a Laterna magika (LM; samostatná příspěvková organizace do konce roku 2009), v oblasti hudby Pražský filharmonický sbor (PFS) a Česká filharmonie (ČF) a v oblasti současného výtvarného umění součástí České filharmonie Galerie Rudolfinum (GR).⁶

V segmentu tradiční lidové kultury (zejména hudba, zpěv, tanec a řemesla) působí státní příspěvková organizace Národní ústav lidové kultury ve Strážnici (NÚLK), která se zabývá zvláště výzkumnou, vydavatelskou a výstavní činností, což umožňuje zviditelnit konkrétní umělecké projevy.

K roku 2006 může MK podle zákona o některých druzích podpory kultury samo rozhodnout o rozdělení, sloučení, případně splynutí dosavadních státních příspěvkových organizací anebo o jejich zřízení či zrušení. Naposledy toho využilo v případě divadla Laterna magika, které od 1. 1. 2010 sloučilo s Národním divadlem v Praze, a od 1. 1. 2012 v případě sloučení Státní opery Praha rovněž s Národním divadlem.

Mezi roky 2010–2011 MK rovněž vydělilo administrativně a kompetenčně Galerii Rudolfinum z příspěvkové organizace Česká filharmonie a včlenilo ji do Uměleckoprůmyslového musea v Praze. Počínaje lednem 2012 se galerie vrátila zpět pod křídla České filharmonie, kde je doposud.

⁶ Poskytovateli veřejných kulturních služeb v oblasti umění jsou i další příspěvkové organizace MK ČR jako je Národní galerie v Praze či Muzeum umění Olomouc. Pro účely této koncepce je zde uváděna jako příklad pouze Galerie Rudolfinum, protože v ostatních případech se jedná o sbírkotvorné instituce v oblasti muzeí a galerií, které jsou zahrnuty pod Koncepci účinnější péče o movité kulturní dědictví.

Tabulka č. 3: Výdaje MK pro příspěvkové organizace v oblasti umění 2009–2014 dle skutečnosti k 31. 12. daného roku (v tis. Kč)⁷

	ND	SOP	LM	PFS	ČF	IDU	NIPOS	NÚLK
2009	505 596	147 725	21 850	29 243	91 616	45 968	34 647	38 323
2010	477 088	139 194		27 270	70 202	35 445	31 392	35 848
2011	436 801	120 702		28 656	81 271	52 981	31 446	35 569
2012	607 044			28 696	147 152	31 734	29 945	37 041
2013	626 847			30 096	143 282	30 581	31 740	34 015
2014	606 179			34 726	148 567	37 800	31 035	39 411
CELKEM	3 259 555	407 621	21 850	151 417	682 090	234 509	190 205	220 207

Zdroj: Na základě údajů MK.

MK podporuje rovněž příspěvkové organizace měst a obcí prostřednictvím dvou programů – Program podpory profesionálních divadel, Program podpory symfonických orchestrů a pěveckých sborů a v jediném roce 2008 též prostřednictvím Programu státní podpory současného umění a architektury v galeriích a výstavních síní – tabulka č. 6.

Tabulka č. 4: Skutečné výdaje MK v jednotlivých programech podpory umění (v tis. Kč)

	Program symfonických orchestrů a pěveckých sborů	Program profesionálních divadel	Program státní podpory současného umění a architektury v galeriích a výstavních síní
2007	19 000	64 716	0
2008	18 125	65 800	4 500
2009	16 726	65 000	0
2010	13 736	55 000	0
2011	7 100	56 000	0
2012	6 627	55 100	0
2013	12 253	59 377	0
2014	19 000	64 900	0
CELKEM	112 567	485 893	4 500

Zdroj: Na základě údajů z MK.

Výdaje MK na podporu tradičního profesionálního umění v oblasti nestátních neziskových organizací se realizují prostřednictvím několika zdrojů. Především se jedná o oblast dotačních programů na podporu divadla, hudby, tance, výtvarného umění a literatury. Další podpora je

⁷ Údaje za příspěvkovou organizaci ČF obsahují i příspěvek na provoz Galerie Rudolfinum, která je organizační součástí ČF. V letech 2010 a 2011 byla Galerie Rudolfinum z organizační struktury ČF vyjmuta. V letech 2011 probíhalo Pražské Quadriennale, které navýšilo rozpočet IDU o účelově vázanou dotaci ve výši 25 000 tis. Kč.

směřována do oblasti neprofesionálního umění,⁸ kam se zahrnují kulturní aktivity zdravotně postižených a seniorů, tradiční lidová kultura, neprofesionální umělecké aktivity, kulturní aktivity národnostních menšin, podpora projektů integrace romské komunity a dále mimořádné kulturní projekty, vztahující se k výročím v jednotlivých letech (např. v roce 2014 Rok české hudby apod.), kde se ve velké míře prezentuje rovněž amatérská umělecká oblast.

Další podpora pro tuto oblast směřuje z MK na zahraniční kulturní spolupráci – obecně v oblasti umění formou grantů na mezinárodní spolupráci v zahraničí, dále v oblasti literatury prostřednictvím podpory národních stánků na mezinárodních knižních veletrzích a dále na podporu kontaktů neprofesionálních uměleckých souborů.

Tabulka č. 5: Skutečné výdaje MK v jednotlivých dotačních řízeních na podporu umění (v tis. Kč)

	Dotace pro oblast divadla	Dotace pro oblast tance	Dotace pro oblast hudby ⁹	Dotace pro oblast výtvarného umění	Dotace pro oblast literatury	Dotace pro oblast neprofes. umění
2007	37 190	15 591	55 570	25 236	28 720	47 047
2008	42 875	19 285	59 609	33 379	34 403	56 166
2009	32 080	13 350	63 048	32 009	25 451	46 202
2010	28 865	11 344	50 093	27 980	29 289	41 017
2011	35 035	12 543	71 162	28 150	29 264	43 545
2012	28 315	12 345	56 155	42 070	32 300	38 472
2013	22 610	9 850	61 125	25 588	31 264	34 600
2014	33 281	18 860	86 174 ¹⁰	43 503	36 564	42 009
CELKEM	260 251	113 168	491 027	257 915	247 255	349 058

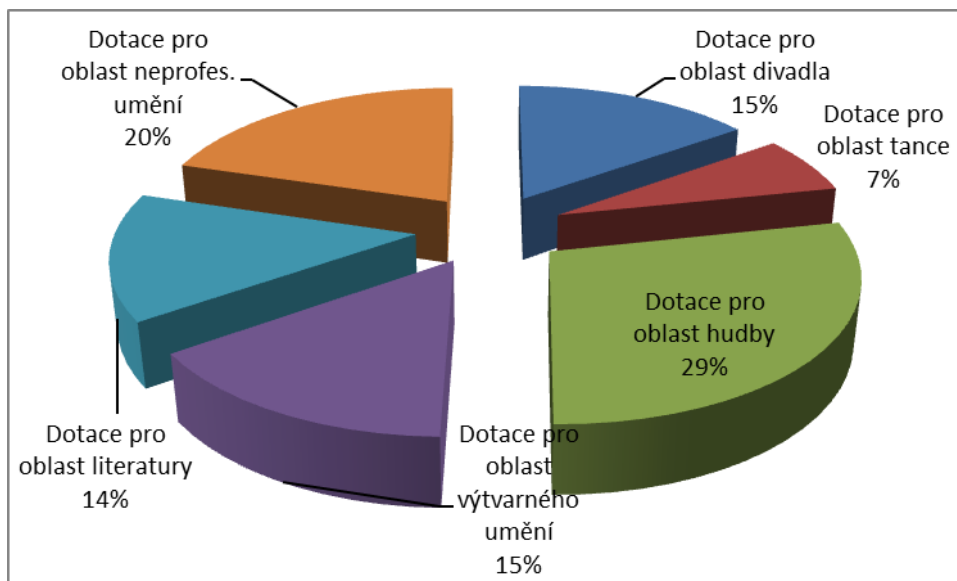
Zdroj: Na základě údajů z MK.

⁸ V tabulce č. 8 označeno jako *Dotace pro oblast neprofesionálního umění*.

⁹ Uvedené částky jsou včetně dotací na Mezinárodní hudební festival Pražské jaro: 2007–2011 každoročně 15 mil. Kč, 2012 12 mil. Kč, 2013 18 mil. Kč a 2014 16 mil. Kč.

¹⁰ V roce 2014 bylo realizováno v oblasti umění rovněž mimořádné výběrové dotační řízení na podporu projektů u příležitosti Roku české hudby 2014, které zahrnovalo projekty z oblasti hudby, ale i divadla. V tabulce zahrnuto pouze pod oblast hudby. Celkově byla na toto výběrové řízení vynaložena částka ve výši 11 829 tis. Kč.

Graf č 1: Skutečné výdaje MK v jednotlivých dotačních řízeních na podporu umění

Zdroj: Na základě údajů z MK.

Napříč obory podporuje MK nestátní neziskový sektor v oblasti umění rovněž prostřednictvím Programu poskytování příspěvků na tvůrčí nebo studijní účely podle zákona č. 203/2006 Sb. – konkrétně zde je vyčíslena tato podpora v oblasti profesionálního umění a dále v oblasti neprofesionálního umění a tradiční lidové kultury (tzv. stipendia) – tabulka č. 9.

Nově obnoveným zdrojem financování od roku 2012 je Státní fond kultury, který je otevřen všem subjektům státních i nestátních organizací v oblasti umění. V tabulkách jsou uvedeny výše skutečně vynaložených výdajů podle jednotlivých typů výběrových řízení dle účetní závěrky vždy k 31. 12. daného roku.

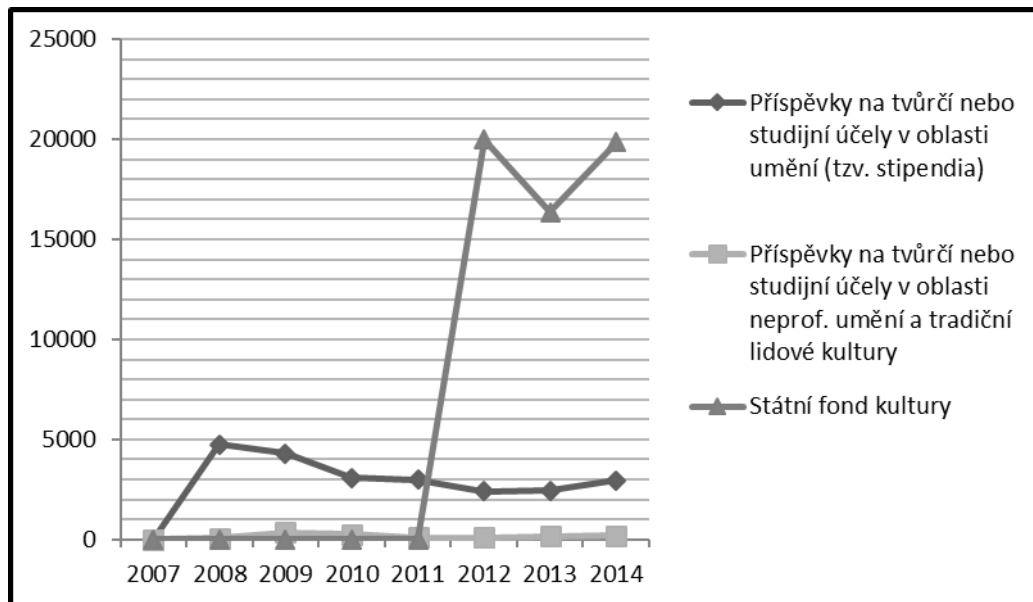
Tabulka č. 6: Skutečné výdaje MK v jednotlivých dotačních řízeních na podporu umění (v tis. Kč)

	Příspěvky na tvůrčí nebo studijní účely v oblasti umění (tzv. stipendia)	Příspěvky na tvůrčí nebo studijní účely v oblasti neprof. umění a tradiční lidové kultury	Státní fond kultury ČR
2007	0	0	0
2008	4 761	80	0
2009	4 289	365	0
2010	3 086	265	0
2011	2 998	110	0
2012	2 415	100	20 000
2013	2 433	160	16 376

2014	2 940	200	19 875
CELKEM	22 922	1 280	56 254

Zdroj: Na základě údajů z MK.

Graf č. 2: Skutečné výdaje MK v jednotlivých dotačních řízeních na podporu umění

Zdroj: Na základě údajů z MK.

Podpora zahraniční spolupráce formou výběrového řízení probíhá v oblasti profesionálního umění jednak v rámci Programu stipendií, dále pak podporou prezentace české literatury na mezinárodních knižních veletrzích, prostřednictvím výběrového řízení na podporu zahraniční spolupráce při OMV MK a dále podporou úspěšných projektů z programu Evropské unie Kultura, nyní Kreativní Evropa – Kultura při SOEU MK. Zahraniční spolupráce v případě dovozu zahraničních umělců do ČR je pak podporována z výběrových dotačních řízení OULK.

Formou výběrového řízení probíhá podpora zahraniční spolupráce i v oblasti neprofesionálního umění, kde je každoročně vypisován Program na podporu zahraničních kontaktů v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit.

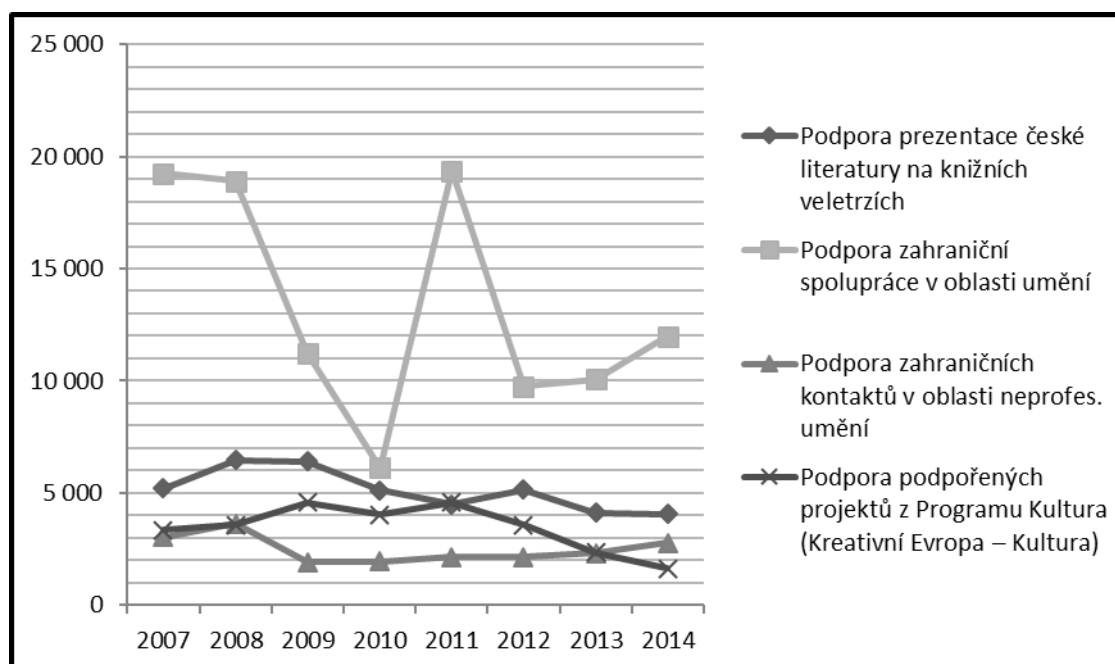
Tabulka č. 7: Skutečné výdaje MK v jednotlivých dotačních řízeních na podporu umění – spolupráce se zahraničím (v tis. Kč)

	Podpora prezentace české literatury na knižních veletrzích	Podpora zahraniční spolupráce v oblasti umění	Podpora zahraničních kontaktů v oblasti neprofes. umění	Podpora podpořených projektů z programu Evropské unie Kultura (Kreativní Evropa – Kultura)
2007	5 209	19 243	3 028	3 336
2008	6 474	18 913	3 623	3 576

2009	6 416	11 245	1 912	4 578
2010	5 108	6 110	1 936	4 022
2011	4 496	19 365	2 150	4 569
2012	5 140	9 747	2 161	3 574
2013	4 110	10 079	2 310	2 362
2014	4 053	11 996	2 763	1 642
CELKEM	41 006	106 698	19 883	27 659

Zdroj: Na základě údajů z MK.

Graf č. 3: Podpora zahraniční kulturní spolupráce 2007–2014

Zdroj: Na základě údajů z MK.

2.4 Nová témata a nové zdroje financování umění

2.4.1 Nová témata

2.4.1.1 Statut umělce

V roce 2014 UNESCO uspořádalo mezi svými členskými zeměmi, včetně ČR, rozsáhlé dotazníkové šetření (vládní organizace plus neziskový sektor) na téma statut umělce v současném světě. Cílem byl screening implementace doporučení UNESCO ke statutu umělce z roku 1980 (*Recommendation concerning the Status of the Artist*, UNESCO, 1980)¹¹ a jeho revitalizace. Dotazníkové šetření zahrnovalo popis aktuální sociální situace tvůrců,

¹¹ UNESCO. *Recommendation concerning the Status of the Artist*. UNESCO, 1980. Dostupné z http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13138&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.

umělců a interpretů v jednotlivých zemích a soustřeďovalo se na čtyři nejdůležitější skutečnosti, které v současné době mají největší dopad na sociální a ekonomický statut umělce, konkrétně:

- 1) Digitální technologie a internet.
- 2) Nadnárodní mobilita umělců.
- 3) Sociální zabezpečení.
- 4) Svoboda uměleckého projevu.

Dotazníkové šetření se stalo součástí monitorovací zprávy, která bude představena a dále rozpracována na zasedání Mezivládního výboru pro rozmanitost Úmluvy UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů z roku 2005 v prosinci 2015.

Aktuální doporučení ke statutu umělce a jejich implementace v ČR jsou rovněž součástí návrhové části této koncepce.

2.4.1.2 Sociální dopady

Umění má kromě základní estetické funkce i významné sociální přínosy. V posledních letech se stupňuje úsilí o nastavení metodik pro jejich měření. Sociální přínosy¹² mají velmi široké rozpětí, mezi základní kategorie jsou řazeny tyto oblasti:

- **Sociální začleňování**, kdy je umění považováno za důležitou součást sociálně začleňovacích programů pro skupiny sociálně vyloučených osob. Mezi tyto skupiny patří např. osoby s kriminální minulostí či s vysokou náchylností k trestné činnosti, osoby s mentálním či fyzickým postižením, dlouhodobě nemocní, senioři, ale také imigranti a členové minoritních subkultur. Tyto programy zahrnují drobnější projekty krátkodobého charakteru, které poskytují pouze malý vzorek a velmi omezeně měřitelné dopady. Nicméně mezi často zmiňované dopady participace se řadí např. sebedůvěra a sebevědomí, kreativita a kritické myšlení, vyšší účasti v procesu vzdělání, identita komunity, snížená sociální izolace, snížení trestního chování, zmírnění dopadu chudoby atd.

- **Umění a vzdělávání**. Tato oblast je v kulturní politice velice důležitá, neboť vzdělávání je jednou z klíčových sociálně začleňovacích aktivit a umožňuje mladým lidem objevovat nové zájmy a sebe sama. Přítomnost umění ve vzdělávání mladých lidí a s ním spojený rovný přístup k rozvíjení kreativity a talentu by měl být v dnešní době samozřejmostí.

¹² Nekolný, Bohumil a kol. *Paradigmata moderní kulturní politiky*. Praha: Institut umění – Divadelní ústav, 2014. 107 s. ISBN 978-80-7008-317-8.

V posledních dvaceti letech se v zahraničí (Velká Británie, USA) rozšířilo zkoumání toho, jakou roli má umění ve vzdělávání a jak na žáky působí. Bylo zjištěno, že účast mladých lidí na uměleckých projektech a programech ve vzdělávání posiluje kognitivní schopnosti a myšlení, které je možné uplatnit v jakýchkoli činnostech, a zlepšuje osobnostní sociální charakteristiky, jako například schopnost fungovat ve společnosti, komunikovat a jednat s lidmi, spolupracovat, řešit problémy apod.

- **Komunita a umělecké aktivity.** Ve vztahu umění k rozvoji komunit jsou často popisovány přínosy umění na základě participačních uměleckých programů. Hodnocení těchto programů obvykle dokazuje, že projekty nabízí bezpečné místo pro setkání a vzájemné seznámení jednotlivců z různých sociálních skupin. V rámci komunity tak dochází k posilování identity a vztahu jedince s tímto místem. Mezi přínosy patří např. rozvoj komunitní identity a sousedské soudržnosti, rozvoj místní podnikavosti a iniciativ, zlepšení veřejné vybavenosti, vůle participovat na rozhodování.

Studiu sociálních dopadů je věnována stále větší pozornost především v souvislosti se snahou upřednostnit tyto dopady před dopady čistě ekonomickými. V poslední době rozšířenou metodou na měření sociálních dopadů neziskových projektů je metoda Social Return on Investment (SROI), tzv. sociální návratnost investice. Jde o kombinaci kvalitativních a kvantitativních metod hodnocení investice (či dotace) do veřejně prospěšné služby. Tato analýza poskytuje finanční ukazatele hodnocení a zároveň se díky kvalitativnímu přístupu charakterizuje jako komplexní analýza, která neziskovým projektům lépe vyhovuje na rozdíl od klasické Cost Benefit analýzy (CBA; analýza nákladů a výnosů).

2.4.1.3 Práce s publikem a jeho aktivní zapojování

Termín audience development neboli v českém překladu práce s publikem rozšířil Arts Council England¹³ v polovině první dekády 21. století. Tehdy jej chápal především jako nový koncept zapojení publika, jehož základem je marketing a obvyklé marketingové nástroje. Do popředí na úrovni Evropské unie se termín dostal na mezinárodní konferenci European Audiences 2020 and Beyond, která se uskutečnila v Bruselu na podzim 2012.

Podpora práce s diváky, budování publika a hledání nových diváckých skupin patří i k prioritám nového programu EU Kreativní Evropa. Evropská komise mimo jiné v souvislosti s

¹³ Arts Council England. *Arts and Audience: Insight*. London: Arts Council England, 2008. [online] ISBN 978-0-7287-1414-4. Dostupné z: http://www.artscouncil.org.uk/media/uploads/Arts_audiences_insight.pdf.

tématem budování publika zdůrazňuje i potřebu změny chování a nabídky služeb především velkých státních institucí typu galerií, divadel či knihoven, jejichž role se výrazně od doby jejich zakládání v 19. století proměňuje. Podle názoru mnohých odborníků by se tyto instituce měly otevírat návštěvníkům a více se zábavnou a přístupnou formou věnovat oblasti vzdělávání.

V současné době v zahraničí již nehovoří o termínu audience development, ale o audience engagement, tedy o aktivním zapojení publika. Nová generace diváků chce mít vliv na obsah kulturních projektů. V době, kdy je umělecký obsah snadno dostupný a všichni mohou mít téměř totéž, získává participující divák něco navíc – unikátní nebo personalizovaný obsah.

Kultura ve 21. století hledá také nové publikum a oslovuje diváky ve skupinách, o kterých se dříve neuvažovalo a vydává se za nimi i na místa, která sloužila nebo slouží úplně jiným účelům – veřejné prostory, průmyslové čtvrti, uprchlické tábory, vyloučené lokality nebo nemocnice, a tak přispívá k jejich oživení a dalšímu rozvoji.¹⁴ Kultura opouští tradiční místa svého působení a proměňuje se i její role ve společnosti.

Budování komunit okolo kulturních institucí se děje různým způsobem. Jedním z těchto způsobů jsou tzv. celosvětové dny (např. Den tance, Den divadla, Den muzeí). Na podobném principu pracují i Noc muzeí, která má v České republice již více než desetiletou tradici, nebo nově i Evropská noc divadel v České republice nebo Noc literatury.

Důležitá je i práce s dětmi, která výrazně ovlivňuje podobu dalších generací publika. Cílem není jen naučit děti chodit na výstavy nebo do opery, ale pomoci jim porozumět zákonitostem umělecké tvorby, aby ji tak mohly lépe chápat, ocenit či samy tvořit. Jejich prostřednictvím mohou nalézt cestu k umění i dospělí. Tato oblast souvisí i s dalším novým tématem – kreativním vzděláváním.

2.4.1.4 Kreativní vzdělávání

Oblast kreativního vzdělávání je velmi široká a obecně znamená podporu vzdělávání vedoucí k rozvoji kreativního potenciálu jedinců (v rámci formálního, neformálního, informálního i celoživotního vzdělávání). Jedná se o téma, kterému je věnována velká pozornost a souvisí rovněž s výše zmíněným tématem sociálních dopadů v oblasti umění a vzdělávání.

¹⁴ RE: *Publikum: Možnosti spolupráce s publikem ve 21. století*. 2. doplněné vydání [online]. Praha: Česká kancelář programu Kultura, 2013, 60 s. ISBN 978-80-7008-319-2. Dostupné z: http://www.programculture.cz/media/document/re-publika-200x200_final.pdf.

Kreativní vzdělávání zahrnuje spolupráci vzdělávacích a kulturních institucí, lektorské programy kulturních zařízení, podporu alternativních výukových metod zaměřených na rozvoj individuální kreativity s cílem zvýšení účasti a zapojení žáků a studentů do uměleckých aktivit a zvyšování povědomí žáků a studentů o uměleckých oborech a další oblasti.

Jako konkrétní příklad programu zaměřeného na zvyšování kreativity v rámci formálního primárního a sekundárního vzdělávání lze zmínit program kreativních vzdělávacích metod Creative Partnerships¹⁵ (Kreativní partnerství), který vznikl ve Velké Británii v roce 2002. Cílem programu bylo vytvářet dlouhodobé partnerství mezi školami a umělci s cílem inspirovat žáky a pedagogy, prosazovat otevřené prostředí a využívat potenciál kreativních metod na školách.

Britská zkušenost ukázala, že kreativní přístup ve vzdělávání zlepšuje komunikaci škol s rodiči, školní docházku žáků a nejvýraznější přínos měl program zaměřený na žáky ze znevýhodněného prostředí.

Program¹⁶, jehož metodika byla využita i v ČR, spočívá v tom, že do plánování a realizace výuky ve třídě zapojuje umělce, případně jiné externí experty z tvůrčích profesí. Program je navržen tak, aby poskytoval podporu přímo jednotlivým školám a jejich učitelům pak přímo ve třídách pomáhal nastavit nové způsoby práce se žáky, které vedou k rozvoji jejich klíčových kompetencí, zlepšení studijních výsledků, motivace žáků, chování apod. Specifikum programu je, že škola sama definuje jasný cíl – zakázku, na kterou se chce zaměřit. S učiteli na tomto zadání ve školách pracují umělci, kteří prošli intenzivním školicím procesem zaměřeným na to, aby dokázali se školami pracovat efektivně. Umělci se do programu zapojují ve dvou rozdílných pracovních pozicích:

- konzultanti kreativity, tj. umělci nebo odborníci, kteří působí v tvůrčích profesích, jejich úkolem na škole však je podporovat a vést proces plánování kreativních aktivit, nastavovat ve spolupráci s pedagogem cíle kreativního školního projektu, oslovovat a mentorovat umělce – kreativní pracovníky, dohlížet na plnění cílů, konzultovat s pedagogy, vedením školy a umělci průběh aktivit, evaluovat průběh aktivit,
- umělci, tj. umělci nebo profesionálové z tvůrčích profesí, kteří přímo ve spolupráci s pedagogem připravují a zajišťují kreativní formy výuky.

V ČR probíhají přípravy implementace programu Kreativní partnerství již od roku 2009. Hlavním iniciátorem je od roku 2010 existující Společnost pro kreativitu ve vzdělávání

¹⁵ Creative Partnerships. Dostupné z <http://www.creative-partnerships.com>.

¹⁶ Společnost pro kreativitu ve vzdělávání, <http://www.crea-edu.cz/>. Jednotlivé projekty, např. taneční projekt Špalíček B. Martinů (2008-2009), <http://www.spalicek.eu>

a na přípravě se podílí řada státních i nestátních neziskových organizací. V letech 2013– 2015 se uskutečnil pilotní projekt Kreativní partnerství pro rovné příležitosti.¹⁷

2.4.1.5 Využití nových technologií v umění, prolínání žánrů a druhů umění, nová umělecká spolupráce

Nové technologie a rozvoj internetu (digitální revoluce) nabízí nové formy umělecké tvorby a umění i formu komunikace a proměňují vztahy mezi umělci a jejich publikem. Průzkum Evropské komise Eurobarometer 2013¹⁸ ukazuje, že využití internetu ke kulturním účelům je v některých sledováních dokonce nad průměrem 27 členských zemí EU (např. poslech hudby a její stahování nebo stahování filmů).

Podle Českého statistického úřadu¹⁹ v roce 2014 podíl domácností s dostupností internetu historicky poprvé přesáhl hranici 70 %. A přestože se číslo každoročně zvyšuje, ČR je ještě stále pod průměrem EU28. Samotný internet v roce 2014 používalo 6,5 milionu Čechů, což je 74,2 % obyvatel. Ve věku 16–24 let internet používá dokonce 98 % z celkového počtu skupiny. Je proto žádoucí věnovat problematice internetizace maximální pozornost, především s ohledem na možnosti zavádění nových distribučních modelů zvyšující participaci občanů na kultuře, možnosti tvorby, čtenářství apod.

Umění inklinuje stále silněji k prolínání žánrů, inovaci a experimentu. V rámci stávajících grantových řízení je řada projektů, které se jen těžko dají zařadit do jediné oblasti. Vzniká tak potřeba vytvářet podmínky pro přirozenou spolupráci umělců z více oborů a tyto přesahy podporovat.

Hledání nových cest v umění vede i k rozdílným postupům ve vlastní práci. Umělecká práce se často přibližuje výzkumu, řeší sociální, hospodářskou i environmentální realitu společnosti. Zároveň dochází i k novým typům umělecké spolupráce. Umělci hledají možnosti spolupráce s partnery z jiných oborů, mimo svět umění. Příkladem mohou být umělecké rezidence v průmyslových podnicích, v zemědělství atp. Stejně tak hledají možnosti spolupráce s uměním a kreativními postupy i partneři z jiných oborů (firmy, podniky a organizace všeho druhu), které chtějí využít působení umělce pro lepší organizaci práce,

¹⁷Zpráva o evaluaci projektu je k dispozici na: http://www.crea-edu.cz/sites/default/files/zprava_o_evaluaci_final.pdf.

¹⁸ Eurobarometer. *Special Eurobarometer 399. Cultural Access and Participation*. Evropská komise, 2013. Dostupné z: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_399_en.pdf.

¹⁹ Český statistický úřad. Domácnosti a internet. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xj/pripojeni-k-internetu-maji-na-vysocine-vice-nez-dve-tretiny-domacnosti>.

inovativnost svých služeb a produktů apod. Příkladem takové spolupráce je program uměleckých intervencí ve firmách, dlouhodobě realizovaný např. švédskou organizací Tillt.²⁰ V ČR je realizován pilotní projekt KREKR²¹ v rámci projektu Plzeň 2015 – Evropské hlavní město kultury.

2.4.1.6 Národní identita a budování brandu ČR

Umění je pilířem národní identity a pracuje se s ním při vytváření národní značky (brandu). Řada zahraničních příkladů ukazuje, že umění je hojně využíváno v národních exportních strategiích.

ČR v porevolučním vývoji umění jako součást kreativních odvětví spíše napodobovala zahraniční vzory, neukazoval se až na výjimky jako umělecky originální, autentická, sebevědomá země, které má co nabídnout a které přichází s původními produkty či službami. Takovéto chování vedlo až ke snížené konkurenceschopnosti na zahraničních trzích.

Oblast umění proto potřebuje jasné impulzy ve formě stanovených priorit podpory. Jednotlivé oblasti umění mají různé potřeby a také různou stávající podporu. Prioritou je vytvoření solidních exportních podmínek pro všechny oblasti umění. Vhodnými příklady mohou být např. založení Czech Music Export Office a Českého literárního centra. Dalším z nástrojů jsou výroční a tematické projekty (např. Rok české hudby).

2.4.1.7 Ekonomický přínos umění

Umění jako součást kulturních a kreativních odvětví má svoji vyčíslitelnou hodnotu ekonomických dopadů, o čemž svědčí velká řada studií zpracovaných pro zahraniční i české kulturní akce a organizace.

V roce 2013 byla v rámci výzkumného grantu IDU *Mapování kulturních a kreativních průmyslů v ČR* zpracována první verze online aplikace pro výpočet ekonomických dopadů kultury (software), a to na základě certifikované metodiky. Ta vypočítává přímé i nepřímé (multiplikované) dopady kulturních projektů či organizací plynoucích z výdajů návštěvníků těchto akcí. Online aplikace vypočítává ekonomické dopady na základě:

- 1) vstupních údajů vložených uživatelem – zejména počet návštěvníků, výše výdajů návštěvníků na jednotlivé služby a zboží uskutečněných při cestě spojené s návštěvou

²⁰ <http://www.tillt.se>.

²¹ <http://www.plzen2015.cz/cs/krekr>.

daného subjektu (ubytování, stravování, doprava, suvenýry apod.), míra motivace (zda byl kulturní subjekt hlavní motivací k návštěvě místa),

- 2) zabudované knihovny funkcí (databáze) vypočtených koeficientů a multiplikátorů, daňových sazeb a obchodních marží dle dat Českého statistického úřadu.

Aplikace po zadání vstupních dat vypočítává a zobrazuje přímý a nepřímý dopad kulturního subjektu, resp. jeho návštěvníků na produkci, hrubou přidanou hodnotu, zaměstnanost, důchod (mzdy) a vybrané daně v ČR.

Online aplikace s názvem Kulturní kalkulačka (KulKal.cz) je dostupná na webové doméně <http://www.kulkal.cz>. Od jejího spuštění tento nástroj využilo přibližně 180 uživatelů, kteří díky ní spočítali ekonomické dopady cca 200 kulturních akcí z celé ČR. S řadou z nich (např. Nová síť, Agentura pro rozvoj Broumovska, Sdružení autorů a interpretů) byla také navázána spolupráce pro získávání zpětné vazby pro další vylepšení a aktualizaci aplikace.

Již před spuštěním aplikace KulKal.cz bylo uskutečněno několik studií ekonomických dopadů kulturních akcí v ČR, např. pro Pražské Quadriennale (dále jen PQ), mezinárodní hudební festivaly Pražské jaro, Smetanova Litomyšl či Český Krumlov. Ekonomická studie PQ 2011 tak například ukázala, že akce přinesla státu dvakrát více, než činily státní dotace, podobně zisková byla pro samotné hlavní město. Studie prokázala, že šlo o jeden z nejúspěšnějších kulturních projektů roku 2011 nejen po umělecké, ale i po ekonomické stránce. Průzkum mezi 18 000 unikátními platícími návštěvníky ukázal, že zde lidé utratili v souvislosti s touto akcí více než 164 milionů Kč, což přineslo navýšení obrátu hotelů, restaurací a dalších ekonomických subjektů ve výši až 393 milionů Kč. Každá koruna rozpočtu PQ tedy vygenerovala téměř šest korun na obrátu české ekonomiky a dvě koruny na HDP.²²

2.4.2 Nové zdroje financování umění

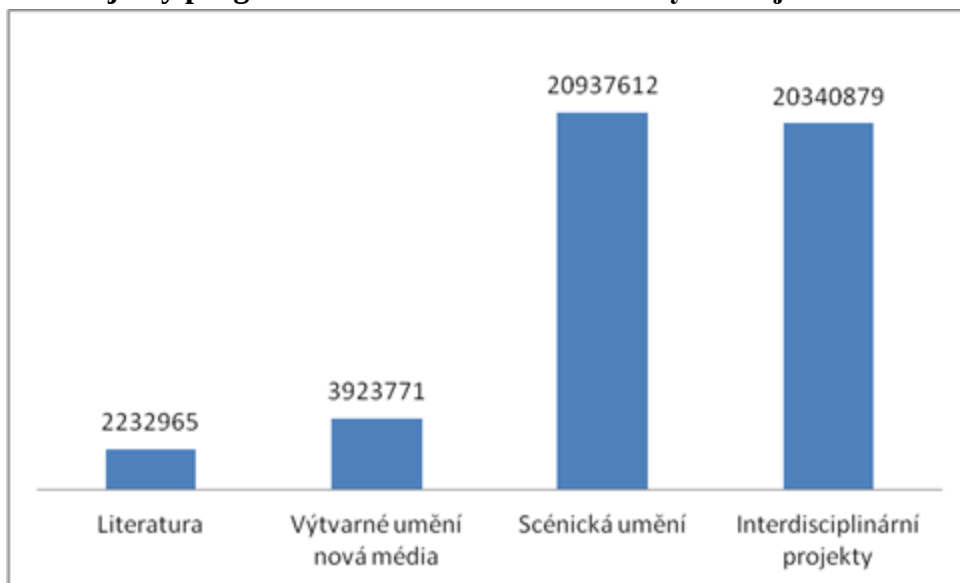
²² *Analýza ekonomického dopadu: Pražské Quadriennale 2011* [online]. Praha: Economic impactT, 2011. Dostupné z: <http://www.economicimpact.cz/images/analyzapq11.pdf>.

2.4.2.1 Zahraniční podpora umění

V oblasti umění není v ČR příliš možností, kde usilovat o zahraniční finanční podporu. Od roku 2001 ČR přistoupila k programu Evropské unie Kultura v rámci programového období pro léta 2001–2006, který je věnován podpoře mezinárodních projektů v oblasti kultury. Do programu se v tomto prvním programovacím období zapojilo do 150 projektů celkem 254 českých organizací. Ve druhém programovacím období pro léta 2007–2013 se do 148 projektů zapojilo celkem 160 českých organizací.

V letech 2007–2013 české organizace mohly žádat v rámci programu EU Kultura o podporu projektů v několika programových liniích, z nichž nejvyšší grant (50 % celkových nákladů) mohly obdržet projekty z linie 1.1 Dlouhodobé projekty mezinárodní spolupráce (až do výše 2 mil. eur na 4 roky).

Graf č. 4: Projekty programu EU Kultura s účastí českých subjektů 2007–2013 (v EUR)

Zdroj: Na základě podkladů Kanceláře Kreativní Evropa – Kultura.

Nejvyšší počet podpořených evropských projektů ve sledovaném období získaly nestátní neziskové organizace, poté příspěvkové organizace (v letech 2007–2013 byly nestátní neziskové organizace podpořeny 73krát a příspěvkové organizace 43krát z celkových 160 případů). Dále byly podpořeny podnikatelské subjekty, vzdělávací organizace a města.²³

²³ Müllerová, Magdalena a Svoboda, Ondřej *Kultura 07–013: Česká účast v projektech spolupráce financovaných programem EU Kultura*. Praha: Kancelář Kreativní Evropa – Kultura, 2014. s. 192. ISBN 978-80-7008-331-4.

V novém programu EU Kreativní Evropa pro období let 2014–2020 došlo ke sloučení programů Kultura a MEDIA, dílčí program Kultura je dále zaměřen především na podporu neziskových projektů subjektů z kulturních a kreativních odvětví. V rámci dílčího programu Kultura bylo v roce 2014 podpořeno 14 projektů s českou účastí, za rok 2015 jsou známe výsledky pouze v rámci výzvy Projektů evropské spolupráce, kde bude podpořeno 10 českých organizací (9 projektů).

Program Kreativní Evropa podporuje kromě výše uvedených projektů také Evropské hlavní město kultury Plzeň 2015.

Kromě programu Kreativní Evropa lze na podporu projektů s kulturním a uměleckým rozměrem čerpat i v dalších komunitárních programech EU. V programovacím období 2014–2020 se to týká např. programů Erasmus+ (oblast vzdělávání), Evropa pro občany (aktivní evropské občanství), Cosme (podpora podnikání), Horizont 2020 (výzkum) či programů přeshraniční spolupráce.

Na oblast kultury však plyne největší finanční podpora z EU do členských států, tedy i ČR, prostřednictvím tzv. strukturálních fondů (dále jen SF). Podpora těchto programů je vždy vázána na zvyšování konkurenceschopnosti, tedy na posilování ekonomického růstu a zaměstnanosti. ČR využila SF v programovém období (2007–2013) především na podporu kulturního dědictví v návaznosti na cestovní ruch (Integrovaný operační program), nicméně prostřednictvím dalších programů (např. na podporu vzdělávání, evropské územní spolupráce, obnovu venkova) byly podpořeny i projekty s kulturním a uměleckým rozměrem v oblasti vzdělávání, příhraniční spolupráce, komunitních aktivit apod.

V mnohých členských státech jsou, oproti ČR, SF více využívány na podporu projektů z oblasti umění. Jako příklad lze uvést podporu exportu a internacionalizace, kdy vznikají programy zahrnující podporu účasti na zahraničních festivalech a veletrzích a s tím spojených marketingových aktivit či programy na propojení oblasti vzdělávání a uměleckých organizací apod.

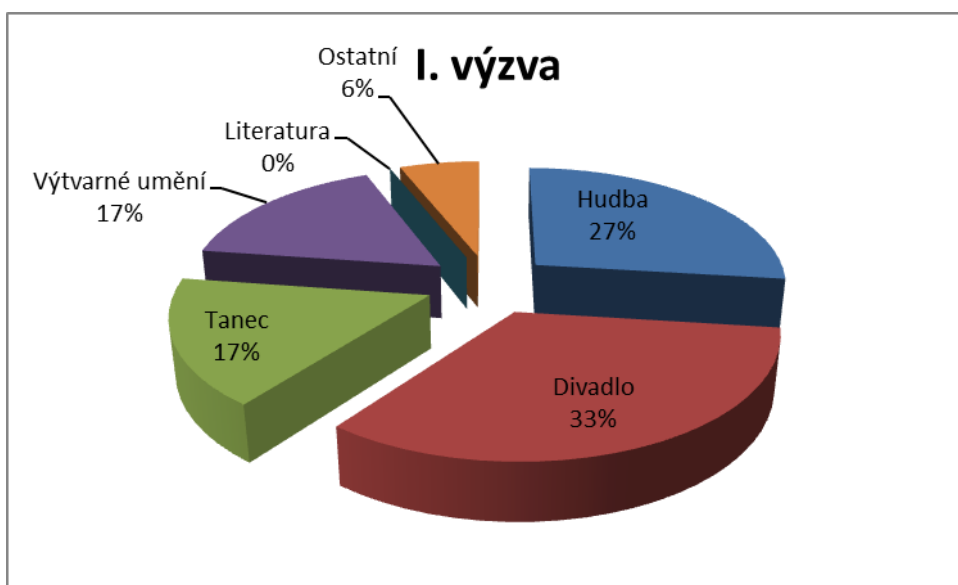
SF tak představují zatím v ČR nedostatečně využitý finanční nástroj na podporu umění, např. na aktivity spojené s budováním kapacit či rozvojem lidských zdrojů. Umění je v tomto smyslu chápáno jako základ rozvoje kulturních a kreativních odvětví přispívajících k ekonomickému růstu a zaměstnanosti.

2.4.2.2 Program CZ 06 Kulturní dědictví a současné umění

Program CZ 06 Kulturní dědictví a současné umění podpořený zeměmi Evropského hospodářského prostoru (EHP) – Norsko, Island a Lichtenštejnsko v rámci Finančních mechanismů ve stávajícím programovém období rozšířil okruh podpory rovněž o podporu současného umění. V roce 2014 poprvé na podporu dosáhlo rovněž 16 projektů z oblasti umění v celkové výši alokace 40 004 tis. Kč. Jedná se o programovou oblast 17 Podpora rozmanitosti v kultuře a umění v rámci evropského kulturního dědictví.

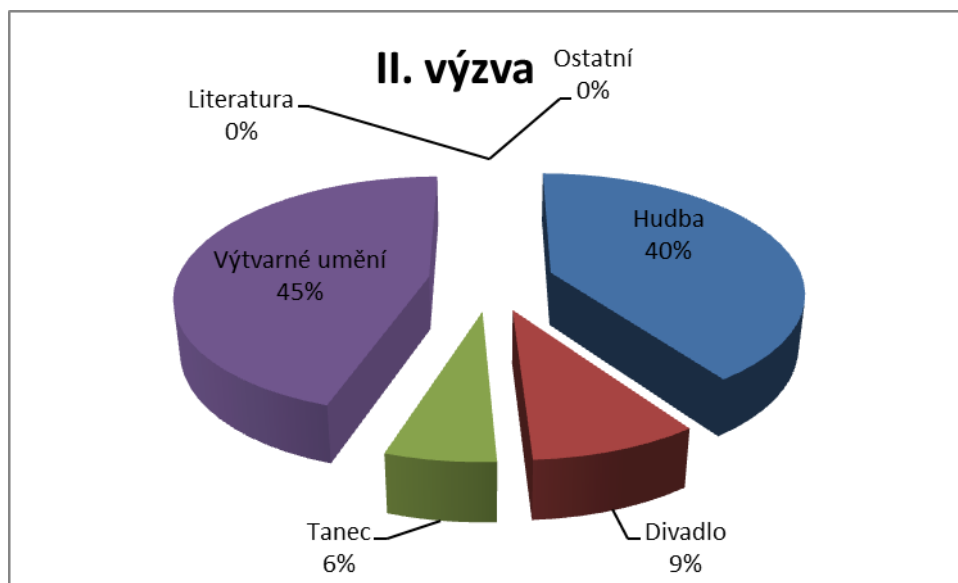
Na jaře 2015 byly vybrány projekty z druhé výzvy v této programové oblasti, pro kterou bylo alokováno a následně rozděleno 32 728,327 tis. Kč.

Graf č. 5: Výdaje na umění v programové oblasti 17, I. výzva (v tis. Kč) – kromě oblasti filmu

Zdroj: Na základě dat Ministerstva financí.

Graf č. 6: Výdaje na umění v programové oblasti 17, II. výzva (v tis. Kč) – kromě oblasti filmu

Zdroj: Na základě dat Ministerstva financí.

2.4.2.3 Crowdfunding v umění

Crowdfunding neboli způsob získávání finančních prostředků od podporovatelů a příznivců za předem dohodnutou formu odměny je v oblasti kultury v ČR dosud stále ještě na vzestupu.

V oblasti kultury a tedy i umění doposud všechny vzniklé crowdfundingové platformy pracují se systémem odměn. Zatím se neobjevil žádný příklad equity crowdfundingu, kde investoři mají možnost získávat přímo podíl v nabízených firmách. Zde je určitě otevřen velký potenciál do budoucna pro oblast kulturních a kreativních odvětví.

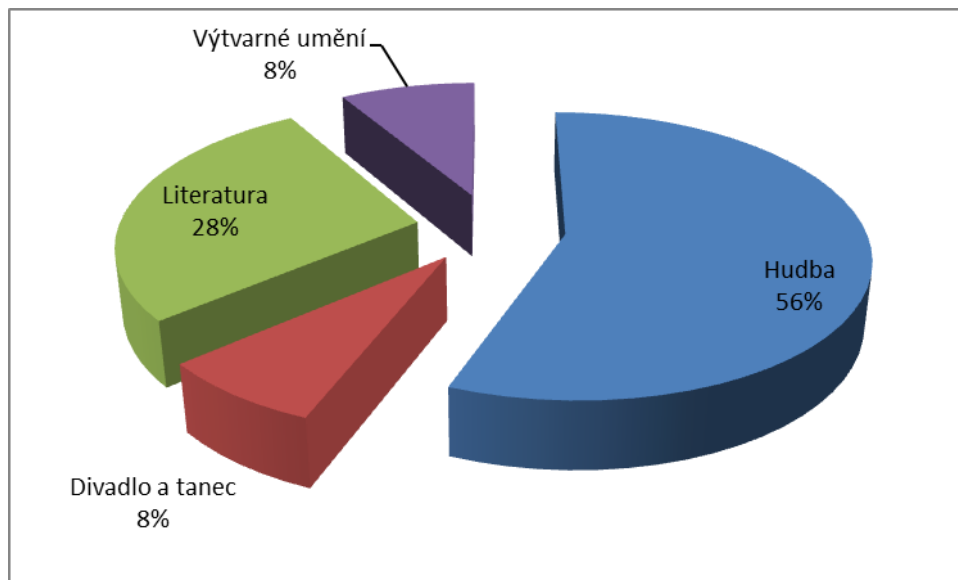
Podle analýzy, která byla zpracována z dat získaných z jednotlivých crowdfundingových platforem se od roku 2011 do konce února 2015 podařilo v oblasti umění podpořit projekty celkovou částkou 17 985 tis. Kč. V současné době české umění může hledat podporu na celkem 9 platformách.

Některé z platforem nabízejí kromě možnosti zveřejnění nabídky projektů usilujících o získání finanční podpory i konzultační služby zaměřené na koncipování, prezentaci a fundraising projektů, a přispívají tak k budování kapacit uměleckých organizací i jednotlivců.

Jako nový druh spolupráce lze označit rovněž spolupráci platformy Hithit s firmou Vodafone Foundation, a to prostřednictvím grantového programu Vpohybu. Projekty, které zvítězí v grantovém řízení, musí získat zároveň podporu veřejnosti přes crowdfunding na <http://www.hithit.com>. Druh podpory veřejnosti je odstupňován podle získané výše grantu.

V případě získání podpory na hithit.com Vodafone Foundation ještě svoji podporu zdvojnásobí.

Graf č. 7: Crowdfunding v jednotlivých oblastech umění v tis. Kč (2011 až únor 2015)

Zdroj: Vlastní výpočet na základě dostupných dat jednotlivých crowdfundingových platforem.

3. SWOT analýza současného stavu

	Prospěšné faktory	Škodlivé faktory
Vnitřní prostředí	Silné stránky ➤ Silná tradice a spojení s národní identitou a kulturní gramotností společnosti; ➤ Vysoká míra kreativity a inovativnosti; ➤ Silný komunitní a lokální prvek; ➤ Hustá síť uměleckých institucí a dostupná infrastruktura; ➤ Silné propojení se vzděláváním; ➤ Tradice řemeslných dovedností, speciálních technik a pracovních postupů v oblasti umění; ➤ Existence různorodých nástrojů finanční podpory; ➤ Schopnost mezinárodní spolupráce a exportu v určitých uměleckých žánrech a druzích; ➤ Více než stoletá kontinuální tradice neprofesionálního umění v mnoha místech ČR.	Slabé stránky ➤ Frustrace z nízkého finančního a mzdového ohodnocení a odliv kreativních umělců do zahraničí; ➤ Nemožnost dlouhodobějšího finančního plánování; ➤ Nízká motivace institucí k vícezdrojovému financování, slabá motivace k mimorozpočtovému financování; ➤ Zastaralé vybavení kulturních institucí nevyhovující současným potřebám jednotlivých uměleckých oblastí; ➤ Konzervativní přístup k novým možnostem financování a využití nových způsobů marketingu; ➤ Nedostatečná podpora domácí současné tvorby; ➤ Nedostatečná evaluace strategií i subvencovaných projektů; ➤ Nedostatečná komunikace státní správy a samosprávy se zastřešujícími a profesními organizacemi; ➤ Nedostatečná kapacita zastřešujících a profesních organizací profesních;

		➤ Nedostatečná komunikace mezi jednotlivými stupni veřejné správy, jejímž důsledkem jsou velké rozdíly v míře veřejné podpory.
--	--	---

Vnější prostředí	Příležitosti ➤ Připravované změny legislativy; ➤ Meziresortní spolupráce; ➤ Využití ekonomických přínosů umění; ➤ Využití potenciálu umění v exportních strategiích vlády; ➤ Využití kreativity a inovativního přístupu v umění v dalších sektorech; ➤ Ucelený systém formálního a neformálního vzdělávání; ➤ Rozvoj dobrovolnické činnosti v oblasti kultury; ➤ Pokročilý stupeň všeobecného přístupu k internetu; ➤ Využití partnerství mezi neziskovým sektorem a státní správou pro rozvoj celé oblasti; ➤ Hustá síť festivalů a přehlídek v oblasti neprofesionálního umění, včetně unikátního postupového systému.	Hrozby ➤ Snižování veřejných rozpočtů; ➤ Snižování výdajů domácností na kulturu; ➤ Zaostávání v konkurenceschopnosti; ➤ Nedostatečné ocenění ekonomického, politického a sociálního významu umění a kultury; ➤ Nedostatečné plnění strategických a koncepčních dokumentů, jejich nedostatečná provázanost s koncepčními dokumenty souvisejících resortů; ➤ Podcenění role zastřešujících a profesních organizací; ➤ Podcenění významu uměleckých aktivit jako preventivního faktoru vzniku sociálně-patologických vlivů; ➤ Podcenění významu uměleckého vzdělávání; ➤ Nedostatečná spolupráce mezi různými typy kulturních organizací; ➤ Nedostatek vizí, formální přístup a nedostatek komunikace s uměleckým sektorem; ➤ Nedostatečná reflexe v oblasti uměleckého vzdělávání.
-------------------------	--	---

3.1 Silné stránky

Silná tradice a spojení s národní identitou a kulturní gramotností společnosti.

- Umění je nositelem národní identity a integrity občanů. Kulturní gramotnost české společnosti je založena na chápání kultury jako sdílení obsahů, kultivace, emoční síly a povědomí o přínosu kultury k národní, regionální a místní identitě na základě dlouholeté a vyspělé kulturní tradice. To dokládá poměrně vysoký zájem publika o kulturní dění ve smyslu míry návštěvnosti.

Vysoká míra kreativity a inovativnosti

- Umění je ze své podstaty kreativní a používá inovativní formy. Využívá všech předností znalostní společnosti. Je obohacující ve své různorodosti. Originalitu a inovativnost českých umělců dokládají dosažené úspěchy a získané renomé na mezinárodní úrovni (úspěch v soutěžích, festivalech apod.).

Silný komunitní a lokální prvek

- Umění je prostředkem k práci s místními komunitami, k utváření lokálního života. ČR se vyznačuje vysokou mírou spolkových a amatérských aktivit a zvyšujícím se zapojením občanů do komunitních aktivit na celém území ČR.

Hustá síť uměleckých institucí a dostupná infrastruktura

- ČR disponuje rozvinutou sítí uměleckých institucí – od velkých institucí zřizovaných státem či samosprávou, až po místní nestátní neziskové organizace. Tato síť je velmi různorodá a zahrnuje celou škálu aktivit.

Silné propojení se vzděláváním

- ČR disponuje poměrně hustou a odpovídající strukturou uměleckého vzdělávání formálního i neformálního typu. V rámci volnočasových uměleckých aktivit se ČR může chlubit např. i ojedinělou a specifickou sítí základních uměleckých škol. I v rámci všeobecného vzdělávání je tradičně kladen důraz na získávání kulturních kompetencí (umělecké výchovy, program Tanec do škol).

Tradice řemeslných dovedností, speciálních technik a pracovních postupů v oblasti umění

- Vzhledem k dlouholeté tradici pěstování uměleckých oborů jsou v ČR stále uchovávány specifické dovednosti. Jedná se zejména o oblast uměleckých řemesel, divadla (technika, dramaturgie), výtvarného umění, literatury. O tuto tradici je ovšem třeba pečovat spoluprací resortů MK, MMR a MPO.

Existence různorodých nástrojů finanční podpory

- Umění je v ČR podporované formou dotací z veřejných rozpočtů, z nadačních fondů, fondů a programů EU, formou firemního dárcovství či sponzorsky. V poslední době je pro podporu uměleckých projektů využívána i forma crowdfundingu.

Schopnost mezinárodní spolupráce a exportu v určitých uměleckých žánrech a druzích

- Umělecký sektor je v ČR aktivní na poli mezinárodní spolupráce. Zapojuje se do mezinárodních projektů (např. program EU Kreativní Evropa, Mezinárodní visegrádský fond apod.) a v řadě oborů má vysoký vývozní potenciál (taneční a pohybové umění, nový cirkus, klasická hudba, loutkové divadlo).

Více než stoletá kontinuální tradice neprofesionálního umění v mnoha místech ČR

- Neprofesionální umělecké aktivity všech vrstev obyvatelstva jsou vnímány jako veřejně prospěšná občanská aktivita, která v řadě malých obcí ČR pozitivně ovlivňuje kvalitu života. V některých oborech (divadlo, sborový zpěv) má více než stoletou kontinuální tradici

3.2 Slabé stránky

Nízké mzdové a finanční ohodnocení a s tím spojená frustrace

- Platové ohodnocení zaměstnanců ve státním sektoru je trvale zaostávající za ostatními segmenty ekonomiky. Stejně tak je nedostačující ohodnocení v souvislosti s uměleckou tvorbou i v neziskovém uměleckém sektoru. Většina umělců je nucena hledat druhé i třetí zaměstnání. Dochází rovněž k odlivu umělců do zahraničí. Každoročně se snižující dotace na

uměleckou činnost jsou realitou posledních deseti let. Procento úspěšnosti žadatelů o dotace se snižuje jak v ČR, tak u zahraničních zdrojů.²⁴

Nemožnost dlouhodobějšího finančního plánování

- Granty ze státní úrovně pro umělecký sektor jsou v současné době fakticky stále pevně dané pouze na jeden rok, ale i příspěvky na provoz ve státních institucích jsou jednoleté. Termín fyzického vyplacení dotací se oproti stavu před deseti lety prodloužil a řada subjektů se tak každoročně ocitá počátkem kalendářního roku v platební neschopnosti.

Nízká motivace institucí k vícezdrojovému financování, slabá motivace k mimorozpočtovému financování

- Přestože otázka vícezdrojového financování zahrnující participaci všech tří rovin veřejné správy (státu, města, kraje) na financování kulturních institucí byla úkolem i předcházejících strategických materiálů, nepodařilo se zatím zavést účinný nástroj (např. možnost uzavírání trojstranných smluv po vzoru zahraničí). V ČR stále chybí i dostatečná motivace k zavádění a rozvíjení mimorozpočtových finančních nástrojů (loterie, PPP, dárcovství a filantropie).

Zastaralé vybavení kulturních institucí nevyhovující současným potřebám jednotlivých uměleckých oblastí

- Současný rychlý technologický vývoj klade vysoké nároky i na vybavení moderních kulturních institucí. Nedostatečné investiční a provozní prostředky kulturních institucí mají za následek zastaralé vybavení, s kterým nelze konkurovat v současných podmínkách společnosti.

- Nejedná se však pouze o technologické vybavení. Jak ukázalo šetření NIPOS v otázkách kulturní infrastruktury, působí řada příspěvkových organizací obcí v objektech z 19. století (domy kultury), které nebyly postaveny pro potřeby a požadavky 21. století.

Konzervativní přístup k novým možnostem financování a využití nových způsobů marketingu

- Především instituce, které jsou zřizované veřejnou správou a instituce s pravidelným dotačním financováním jsou často pasivní ve vyhledávání nových a

²⁴ Poznámka: Výsledky za rok 2014 v programu Kreativní Evropa, podprogram Kultura, projekty evropské spolupráce ukazují na úspěšnost pouhých 13 %. Zdroj: Česká kancelář Kreativní Evropa – Kultura, Praha 2015.

doplňujících možností financování. Kulturní instituce rovněž plně nevyužívají současné marketingové možnosti, při práci s publikem, komunitami atp. Hlavním důvodem je nedostatek kapacity a nedostatečná motivace k nové práci.

Nedostatečná podpora domácí současné tvorby

- Pro rozvoj originální a inovativní tvorby v ČR je zásadní podporovat současnou domácí tvorbu. Snižující se výdaje veřejných rozpočtů mají největší dopad právě na podporu tvorby, čímž se snižuje její přínos ke společenskému rozvoji a její vliv na konkurenceschopnost a dopad na kvalitu a kreativitu návazných podnikatelských aktivit a tím i na ekonomický přínos kultury.

Nedostatečná evaluace strategií i subvencovaných projektů

- Strategické materiály jsou často naplňovány jen velmi omezeně a při jejich nastavení a evaluaci není uplatňován participativní přístup (není zapojována odborná veřejnost např. formou veřejných konzultací). Zároveň nedostatečná personální kapacita - na straně MK i neexistence podpory externích hodnotitelů v procesu hodnocení probíhajících projektů brání extensivnější evaluaci podporovaných projektů.

Nedostatečná komunikace státní správy a samosprávy se zastřešujícími a profesními organizacemi

- Pro vytváření strategií a realizaci podpůrných opatření ze strany státní správy a samosprávy je klíčová znalost aktuálního stavu, trendů a potřeb jednotlivých uměleckých oborů. Zastřešující a profesní organizace, které reprezentují určitý obor, jsou nejlépe informováni o situaci a zájmech svých členů. Proto představují klíčové partnery pro představitele státní správy a samosprávy v rámci přípravy, realizace a hodnocení strategických opatření a podpůrných programů.

Nedostatečná kapacita zastřešujících a profesních organizací

- Narušení kontinuity práce zastřešujících a profesních organizací v oblasti umění obdobím komunismu je stále patrné. Tyto organizace se i v současné době potýkají s nedostatečnou kapacitou a profesionalizací. Aby mohly odpovědně plnit své poslání a reprezentovat zájmy a potřeby svých členů, je nezbytné, aby byly podporovány státní správou, jíž komunikace a spolupráce s těmito organizacemi může usnadnit efektivní naplňování strategických cílů v oblasti podpory umění.

Nedostatečná komunikace mezi jednotlivými stupni veřejné správy, jejímž důsledkem jsou velké rozdíly v míře veřejné podpory

- V současné době, kdy kraje a obce mají v oblasti kultury samostatnou působnost a pregnantněji vyjádřená povinnost veřejné podpory je pouze v zákoně o obcích, je tato komunikace velmi důležitá. Krajská zastupitelstva však k otázce veřejné podpory přistupují velmi rozdílně a jistá míra koordinace v mezích zákonů by byla zcela na místě. Rovněž často chybějí krajské a místní strategické dokumenty.

3.3 Příležitosti

Připravované změny legislativy

- Připravované legislativní normy mohou napomoci řešení dlouhodobých problémů v oblasti kultury a umění. Příkladem může být prosazení zákona o statusu veřejné prospěšnosti (obecně pro celý neziskový sektor) či prosazení některých zákonů přímo v oblasti kultury (zákon o veřejnoprávní instituci v oblasti kultury, novelizace zákona o Státním fondu kultury České republiky po vzoru Státního fondu kinematografie, novelizace zákona o některých druzích podpory kultury, apod.).

Meziresortní spolupráce

- Nastavení mechanismů konkrétní a účinné spolupráce s ministerstvy a dalšími ústředními orgány na společných tématech (vzdělávání, překážky mobility, kulturní a kreativní průmysly apod.).

- Nastavení systému účinné spolupráce při přípravě čerpání dalšího programového období Evropských strukturálních a investičních fondů, dalšího programového období čerpání fondů Evropského hospodářského prostoru (EHP) – Norsko, Island a Lichtenštejnsko v rámci Finančních mechanismů.

Využití ekonomických přínosů umění

- Dosud realizované studie, výzkumné projekty i Účet kultury ČR prokazují zásadní přínos umění na výkonech celkové ekonomiky státu. Tento přínos je reflektován zatím pouze v oblasti kinematografie (filmové pobídky), přestože i zde je participace mnoha

dalších uměleckých profesí od herců, tanečníků a hudebníků, přes scénografy a kostýmní návrháře až po světelné a zvukové designéry.

Využití potenciálu umění v exportních strategiích vlády

- Umění jako základ národní identity státu by mělo být součástí kulturní diplomacie státu, protože otvírá brány pro export dalších ekonomických odvětví státu (příkladem, kde je realizován tento přístup, mohou být severské státy, Francie, ale i Polsko).

Využití kreativity a inovativního přístupu v umění v dalších sektorech

- Umění je v rámci konceptu KKO vnímáno jako hlavní zdroj kreativity přispívající k rozvoji návazných kulturních a kreativních odvětví a kreativní ekonomiky. Umělecké přístupy a postupy jsou využívány a mají dopad na konkurenceschopnost a rozvoj dalších odvětví a oblastí (např. vzdělávání, zdravotnictví, sociální inovace, tradiční průmyslové obory – využití designu, odvětví digitálního obsahu – informační a komunikační platformy, aplikace apod.).

Zvyšování kreativity (kulturních a kreativních kompetencí) v rámci vzdělávání prostřednictvím uměleckých činností a znalostí o umění

- Umělecké a kulturní aktivity v rámci formálního i neformálního vzdělávacího systému napomáhají zvyšování kreativity všech jedinců, kteří ji následně mohou uplatnit ve všech typech zaměstnání a na trhu práce.

Rozvoj dobrovolnické činnosti v oblasti kultury

- V posledních letech se zvedá zájem o různé formy dobrovolnické činnosti v oblasti umění. Atraktivní jsou nejen živé akce typu festivalů, ale i práce v samotných kulturních a uměleckých institucích. Jak ukazuje Metodické doporučení MK pro dobrovolnictví v oblasti kultury umění, existují příležitosti téměř ve všech oblastech a oborech. I když došlo v této oblasti k významnému pokroku, nedosahuje však využití dobrovolníků podobné parametry, jaké známe ze zahraničí.

Využití nových možností pro tvorbu, produkci, distribuci a participaci na uměleckých aktivitách a jejich šíření prostřednictvím pokročilého stupně všeobecného přístupu k internetu

- Větší stupeň připojení k internetu usnadňuje přístup k různým formám umění a zvyšuje participaci na kultuře. Zřetelné je to zejména v oblasti tzv. technických oborů, jako je film a fotografie. Pro komunikaci uvnitř oborů zejména mezi mladou a střední generací mají zásadní význam sociální sítě.

Využití partnerství mezi neziskovým sektorem a státní správou pro rozvoj celé oblasti.

- Partnerství, které využívá vzájemně zkušeností jak na straně neziskového sektoru, tak státní správy, je důležitým stavebním prvkem demokratického státu. Komunikace a vzájemná synergie aktivit znamená přínos pro obě strany a rozvoj celé oblasti umění.

Hustá síť festivalů a přehlídek v oblasti neprofesionálního umění, včetně unikátního postupového systému.

- Částečně díky dlouhodobé tradici (např. v roce 2015 se konal 85. ročník divadelního festivalu Jiráskův Hronov), po roce 1990 i v důsledku emancipace obcí má ČR ve všech oborech neprofesionálního umění hustou síť festivalů a přehlídek včetně unikátního tzv. postupového systému. V řadě oborů je jejich počet opravdu mimořádný (např. folklorní, divadelní, hudební, filmové). Světovým unikátem je pak tzv. postupový systém neprofesionálního umění, který ve dvou (krajské a celostátní) nebo třech vrstvách (krajské, celostátní, žatva sezóny) umožňuje stovkám souborů i jednotlivců poměřit kvalitu své umělecké činnosti s jinými, získat nové impulsy v seminářích, což je významné pro rozvoj jednotlivých oborů neprofesionálního umění.)

3.4 Hrozby

Snížování výdajů veřejných rozpočtů na oblast umění

- Po roce 2008 postupně dochází ke snižování výdajů státních i veřejných rozpočtů na oblast umění. Mezi roky 2010 a 2013 došlo ke snížení o 17 %.²⁵ Nízká úroveň

²⁵ Výsledky Účtu kultury ČR za rok 2013.

výdajů na umění způsobila stagnaci, utlumení činnosti a v extrémních případech i zánik subjektů v rámci sektoru.

Snižování výdajů domácností na kulturu

- Podle výsledků Účtu kultury ČR výdaje domácností na kulturu v roce 2013 poklesly o téměř 6 % oproti předcházejícímu období.

Zaostávání v konkurenceschopnosti

- Nízká úroveň výdajů veřejných rozpočtů má dopad na personální kapacity a jejich rozvoj i na zpomalování technologické obnovy uměleckých institucí, jejich provoz, náklady na marketing a především pak i na vlastní tvorbu.

Nedostatečné ocenění ekonomického, politického a sociálního významu umění a kultury

- Podceňování ekonomického významu umění a kultury jako rozvojového faktoru, nedoceňování významu investic a významu kulturních a kreativních odvětví může negativně ovlivnit i návazný dopad KKO na širší ekonomiku a tím i na celkovou konkurenceschopnost a zaměstnanost v ČR. Tento faktor je závažný především v souvislosti s existencí podpůrných strategických opatření přijímaných a realizovaných v mnoha státech EU a tudíž oslabenými možnostmi českých KKO být konkurenceschopnými a čelit nesrovnatelně výhodnějším zahraničním podmínkám a dosáhnout konkurenceschopnosti;
- Umění významně přispívá k sociální kohezi a přispívá i k reprezentaci státu.

Nedostatečné plnění strategických a koncepčních dokumentů, jejich nedostatečná provázanost s koncepčními dokumenty souvisejících resortů

- Strategické dokumenty s ohledem na snižování výdajů státního rozpočtu či rozpočtů veřejné správy jsou naplňovány pouze částečně;
- Chybí dostatečné motivace ke koordinaci strategických dokumentů v jednotlivých resortech na společná témata.

Podcenění role zastřešujících a profesních organizací;

- Vztahy mezi zastřešujícími a profesními organizacemi a státní správou i samosprávou nejsou v současnosti na dobré úrovni. Neřešením špatné vzájemné komunikace a spolupráce hrozí ještě větší prohloubení vzájemného nepochopení a rozkol

mezi skutečnými potřebami oblasti umění a státní správou přijímanými strategiemi a podpůrnými opatřeními, které v důsledku snižují efektivitu jejich dopadů.

Podcenění významu uměleckých aktivit jako preventivního faktoru vzniku sociálně-patologických vlivů

- Nevyužití potenciálu umění v programech podpory začleňování a v programech práce s ohroženými skupinami obyvatel způsobuje oslabení možnosti inkluze těchto skupin obyvatel.

Podcenění významu uměleckého a kreativního vzdělávání

- Podcenění významu uměleckého a kreativního vzdělávání ve vzdělávacích strategiích, neplnohodnotná spolupráce a nedostatečná komunikace mezi sektorem školství a sektorem kultury a jeho využití v různých částech společnosti.

Nedostatečná spolupráce mezi různými typy kulturních organizací

- Nedostatečná komunikace a spolupráce mezi různými typy uměleckých a kulturních organizací (veřejných, neziskových, soukromých, vzdělávacích a výzkumných). Vzájemná neinformovanost a nízká provázanost aktivit může vést k duplicitě a neefektivitě aktivit a nevyužití potenciálu synergických dopadů společného úsilí.

Nedostatek vizí, formální přístup a nedostatek komunikace s uměleckým sektorem

- Nízká úroveň reflexe skutečné potřeby kulturního prostředí vede k rozporu mezi skutečnými potřebami rozvoje jednotlivých oborů umění a realizovanou podporou – finanční, legislativní či jiné.

Nedostatečná reflexe v oblasti uměleckého vzdělávání

- Nedostatečná reflexe plynoucí z nesprávné komunikace vede k rozvírání nůžek mezi potřebami uměleckého trhu a uměleckým vzděláváním. Stále více se ukazuje na rozpor mezi velkým množstvím absolventů uměleckých škol a nasyceností trhu. A dále na nepřipravenost absolventů škol na trh práce – nedostatečné kompetence v oblasti managementu, marketingu, autorských práv a tzv. podnikavosti.

4. Předmět, návrh základních cílů a konkrétních úkolů nové Koncepce podpory umění na léta 2015–2020²⁶

4.1 Předmět Koncepce

Pro účely této Koncepce je umění chápáno především jako nositel imanentních hodnot²⁷ a jako základ kultury a zdroj kreativity,²⁸ která v sobě obsahuje potenciál pro inovace.²⁹ Umění, kultura, kreativita a inovace jsou považovány za faktor sociálního, ekonomického i trvale udržitelného rozvoje. Umění, respektive kultura, je katalyzátorem místního a regionálního rozvoje, zejména měst. Umění vytváří kulturní bohatství, prostředí pro volný pohyb myšlenek, utváří osobní, místní, regionální i národní identitu, je zdrojem poznání a také důležitým stimulem cestovního ruchu.

Pro účely této koncepce chápeme umění jako soubor hmotných i nehmotných děl, která jsou utvářena umělci, vycházejí z uměleckohistorické tradice a vztahují se k určitému společenství tím, že reflektují jeho kulturní a společenskou identitu.

Umělecká díla jsou vytvářena či interpretována jednotlivci a skupinami, přičemž vznikají zejména v některé z následujících oblastí nebo v několika oblastech zároveň: divadlo včetně hudebně-dramatických žánrů, hudba, tanec, výtvarná a vizuální umění, díla vycházející z tradic lidové kultury, umění nových médií a literatura.

Umělcem³⁰ se rozumí každá osoba, která vytváří umělecká díla nebo se svou interpretací podílí na vytváření nebo znovuvytváření uměleckých děl, která považuje svou uměleckou tvorbu za hlavní součást svého života, která tímto způsobem přispívá k rozvoji umění a kultury a která je uznávána nebo se snaží, aby byla uznávána za umělce, ať již je nebo není v jakémkoliv pracovním svazku nebo jakémkoliv spolku či zda za svou činnost dostává odměnu.

²⁶ Navrhl tým Institutu umění – Divadelního ústavu za využití výstupu výzkumného projektu *Studie stavu, struktury, podmínek a financování umění v ČR (2006–2011)*, *Zpráva o státní podpoře umění 2011*, kterou zpracovala pro IDU Marta Smolíková.

²⁷ Vycházejících z teorie estetiky a dokládajících, že umění má význam samo o sobě bez dalších společenských a ekonomických dopadů.

²⁸ Vytváření nových myšlenek.

²⁹ Zavádění nových myšlenek do praxe.

³⁰ S vědomím čl. 27 *Kulturní politiky* je přihlíženo k formální definici umělce UNESCO z roku 1980, jež byla aktualizována zprávou *Definice umělce pro daňové a prospěchové účely*, zpracovanou International Federation of Arts Councils and Culture Agencies v roce 2002.

Odborní a vědečtí pracovníci (např. divadelní, hudební a literární vědci, kurátoři, historici a kritici, archiváři, dokumentátoři, restaurátoři, etnologové) získávají, zpracovávají, uchovávají, restaurují a zpřístupňují národní kulturní bohatství.

Předmětem této Koncepce je zajistit vhodné prostředí a podmínky pro rozvoj umělecké činnosti a činnosti kulturních subjektů, s ohledem na:

- svobodné **tvůrčí vyjadřování** a rozvoj **kreativity a inovací**,
- **zpřístupňování** a dostupnost uměleckých děl a kulturních služeb,
- kritickou **reflexi a uchování** uměleckých děl jako součásti kulturního bohatství pro současné a příští generace,
- dosahování excelentních uměleckých výsledků a to zejména v oblasti profesionálního umění,
- úplnou a dlouhodobě stabilní konsolidaci stávající kulturní infrastruktury.

4.2 Cíle Koncepce

Jednotlivá opatření, podpůrné programy, projekty a akce směřovat k následujícím cílům:

1. **Podpora umělecké tvorby, profesionalizace a strategického plánování.**
2. **Využití potenciálu umění pro rozvoj společnosti.**
3. **Podpora mezinárodní spolupráce a exportu.**

4.3. Nástroje podpory

Nástroje pro zajištění *Koncepce podpory umění na léta 2015–2020* jsou zejména:

a) institucionální

- infrastruktura kulturních institucí a organizací v oblasti umění vytváří nezbytnou strukturu pro tvorbu, prezentaci, uchovávání, distribuci, dokumentaci a odbornou reflexi umění,

- mezinárodní sítě a asociace, mezinárodní nevládní organizace, které napomáhají českým členským organizacím mezinárodně se integrovat, sdílet informace a zkušenosti a podílet se na spolupráci a rozvoji v konkrétních oblastech umělecké tvorby a její prezentace.

b) ekonomické

- dotace ze státního rozpočtu, příspěvky z rozpočtu krajů a obcí,
- kooperativní financování a financování víceletých projektů z veřejných rozpočtů,
- podpora filantropie, sponzoringu a mecenášství například účinnou spoluprací s veřejnou správou, oceňováním filantropických, sponzorských a mecenášských počinů, optimalizací daňových výhod (daňové assignace),
- posílení využívání dalších finančních prostředků státu – transformace Státního fondu kultury České republiky, loterie,
-
- motivace k využívání nových zdrojů financování – např. crowdfunding,
- řádná ochrana a správa autorských práv,
- finanční půjčky a záruky – využívání v rámci Programu EU Kreativní Evropa,
- využívání podpory v rámci zahraničních fondů - programy Evropského hospodářského prostoru (např. tzv. norské fondy) či evropské programy program ERASMUS plus a další,
- uznávání hodnot dobrovolnické práce pro účely kofinancování dotací

c) legislativní

- novelizace zákona o některých druzích veřejné podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů,
- návrh zákona o veřejnoprávní instituci v oblasti kultury,
- aplikace nového občanského zákoníku na oblast umění, využití nových právních forem a prosazení statutu veřejné prospěšnosti v praxi,

- spolupráce s dalšími resorty při nastavení statutu umělce (především řešení záležitosti pracovně právních specifik³¹, daňové³² a sociální), návazné uplatnitelnosti uměleckého personálu a odstraňování překážek bránící mobilitě v oblasti umění vystupování a zaměstnávání zahraničních umělců v ČR,
- prosazování daňových úlev pro vybrané umělecké podnikatelské i nepodnikatelské aktivity, nižší sazby DPH, eventuálně další legislativní opatření,
- možnost snížení daňového základu za uměleckou činnost či dědické daně darováním uměleckých děl nebo převodem autorských práv do státních sbírkových institucí, nadačního jmění nebo státních fondů,
- implementace Partnerství veřejného a soukromého sektoru s přihlédnutím k podmínkám umělecké činnosti.

d) řídicí

- zahrnutí oblasti rozvoje umění a kultury do strategických rozvojových dokumentů a zajištění návaznosti Koncepce podpory umění na léta 2015-2020 v těchto dokumentech, koordinace s koncepčními dokumenty souvisejících resortů,
- posilování spolupráce a konsistentního postoje orgánů státní správy naplňováním strategických dokumentů,
- odborné a transparentní posuzování dotačních programů,
- průběžná evaluace jednotlivých dotačních programů a příspěvkových organizací,
- posílení mezinárodní spolupráce (mobility umělců a uměleckých děl, výměny zkušeností, příkladů dobré praxe atd.),
- podpora celoživotního vzdělávání pracovníků v umění (nové technologie, arts management, vzdělání ke kreativitě, marketing aj.).

e) metodické

- důsledné prosazování *Koncepce podpory umění na léta 2015–2020*,

³¹ Zákoník práce v současné podobě nerespektuje specifika umělecké práce (zvláštnosti pracovní doby, ohodnocení pracovního výkonu, smluvní specifika)

³² Současné zatížení uměleckého provozu zdaněním importu umění a uměleckého výkonu DPH i u subjektů, které nejsou plátcí DPH ze zákona, tj. jsou v režimu tzv. identifikované osoby k dani

- zpracovávání dílčích strategií a navazujících koncepcí na oblast umění (*Koncepce podpory kulturních a kreativních odvětví v ČR* apod.) za účasti odborné veřejnosti,
- posilování meziresortní spolupráce a vytváření společných strategií a programů,
- posilování decentralizovaného plánování, tj. vytváření koncepcí na krajské, městské a obecní úrovni,
- mapování umělecké činnosti a činnosti kulturních subjektů, které se zabývají tvorbou, identifikací, prezentací, interpretací, distribucí a dokumentací umění,
- vytváření relevantních veřejně a mezinárodně přístupných informačních databází,
- popularizace a prosazování příkladů dobré praxe, zejména takových, kdy se oblast umění podílí na strukturálním a regionálním rozvoji,
- posílení možnosti účasti českých umělců a manažerů na mezinárodních vzdělávacích projektech a projektech rezidenčního charakteru (tvůrčí pobyty, možnost získání praxe) a jejich dalšího vzdělávání,
- sledování a vyhodnocování ekonomických multiplikačních efektů, jež z oblasti umění vycházejí,
- podpora součinnosti při realizaci Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu na léta 2016-2020 a Koncepce podpory a rozvoje české kinematografie a filmového průmyslu 2011-2016.

f) společenské

- posilování povědomí, že zdravě fungující umělecká a kulturní oblast hraje důležitou roli v rozvoji občanské společnosti a společenského dialogu, a to za předpokladu relevantně identifikovaného a prezentovaného umění a odborně zprostředkovaných a adekvátně společensky reflektovaných uměleckých děl,
- posilování povědomí, že i živé umění utváří naši identitu a kulturní dědictví,
- aktivnější práce s veřejností, hledání způsobů oslovování nového publika,
- oficiální oceňování jak významných tvůrčích činů a takových akcí, jež významně přispívají k prezentaci a zpřístupnění umění, tak i podporovatelů umění,
- sdílení a šíření významných tradic a hodnot přispívajících ke společenské soudržnosti.

4.4 Konkrétní úkoly

Cíl I. Podpora umělecké tvorby, profesionalizace a strategického plánování

- a) Podpora umělecké tvorby
- b) Kvalita poskytování kulturních služeb
- c) Profesionalizace a kreativita
- d) Strategické plánování

Cíl II. Využití potenciálu umění pro rozvoj společnosti

- e) Umění pro společnost
- f) Umění pro ekonomický růst a zaměstnanost

Cíl III. Podpora mezinárodní spolupráce a exportu

- g) Mezinárodní spolupráce
- h) Export
- i) Kulturní diplomacie

Cíl I. Podpora umělecké tvorby, profesionalizace a strategického plánování

a) Podpora umělecké tvorby

1. Finančně prioritně navýšit stávající dotační programy v oblasti umění s cílem podpory celého spektra uměleckých oborů, a to jak prioritně v oblasti profesionálního umění, tak rovněž v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit.

V této souvislosti jednak zvážit tvorbu nových programových oblastí a dotačních okruhů (např. podpora festivalů, podpora mezioborových projektů).

A dále zvážit potřebu tvorby dalších samostatných koncepcí např. v oblasti neprofesionálního umění.

Návaznost: Státní kulturní politika (SKP) – Priorita 2 – Rozvoj kreativity;

Zajistí: MK

Termín: průběžně

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1 % na kulturu a Aproximační strategie MK 2015³³

2. Každoročně optimalizovat dotační programy s důrazem na uchování kontinuity i podporu inovativních, experimentálních a mezioborových projektů.

V rámci optimalizace klást důraz rovněž na jednotnou metodiku všech věcně příslušných odborů MK a maximální **transparentnost přidělovaných dotací.**

Návaznost: SKP – Priorita 2 – Rozvoj kreativity

Zajistí: MK

Termín: průběžně

Dopad na státní rozpočet: 0

3. Zajistit naplňování nového Programu státní podpory současného umění a architektury v galeriích a výstavních síních.

V této souvislosti nastavit akviziční politiku a finančně podpořit nákupy uměleckých děl, zejména děl současného výtvarného umění. Tento cíl prosazovat jak pro sbírky státních, krajských, tak městských příspěvkových organizací.

Návaznost:

SKP – Priorita 2 – Rozvoj kreativity

SKP – Priorita 3 – Uchování kulturního dědictví

SKP – Priorita 5, Opatření 5.1.2. Zajistit přístup veřejnosti ke kulturnímu obsahu

Zajistí: MK

Termín: 2016

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1 % na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

4. Posílit stávající Program státní podpory profesionálních divadel, orchestrů a pěveckých sborů dle usnesení vlády č. 902/2003.

Návaznost: SKP – Priorita 2 – Rozvoj kreativity

Zajistí: MK

Termín: 2015

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1 % na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

5. Podporovat zveřejňování výsledků výzkumu v oblasti umění (publikace, výstavy, konference).

Návaznost: SKP – Priorita 1, Opatření 1.1.2 Podporovat výzkum národní a kulturní identity;

Zajistí: MK

Termín: průběžně

Dopad na státní rozpočet: 0

³³ Jedno procento na kulturu je v Aproximační strategii MK alokováno na oblast tzv. živého umění ve výši nárůstu pro rok 2016 o 297 202 tis. Kč a pro rok 2017 navýšení o dalších 432 068 tis. Kč.

6. Obnovit podporu vzniku uměleckých děl ve veřejném prostoru. V této souvislosti usilovat o prosazení určitého procenta na umělecké realizace ve veřejném prostoru v rámci veřejných architektonických soutěží.

Návaznost: SKP – Priorita 2, Opatření 2.1.10 Obnovit veřejnou podporu vzniku děl výtvarného umění.

Zajistí: MK ve spolupráci s MMR a KA

Termín: průběžně

Dopad na státní rozpočet: 0

7. Optimalizovat Program poskytování příspěvků na tvůrčí a studijní pobyty dle zákona 203/2006. Sb. V této souvislosti jednak v rámci novely zákona rozšířit působnost zákona i na další pracovníky v oblasti umění a interprety dále celkově navýšit finanční objem programu.

Návaznost: SKP – Priorita 4, Opatření 4.2.2 Posílit dotační programy podporující mezinárodní spolupráci a mobilitu umělců

Zajistí: MK

Termín: průběžně

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1 % na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

8. Podporovat odbornou kritickou reflexi, umělecká a kulturní média, sympozia, konference, veřejné diskuse. V této souvislosti podporovat rovněž výraznější mediální prezentaci a kampaně především na podporu současného umění ve veřejnoprávních médiích.

Návaznost: SKP – Priorita 5, Opatření 5.1.2. Zajistit přístup veřejnosti ke kulturnímu obsahu

Zajistí: MK

Termín: průběžně

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1 % na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

9. Podporovat implementaci a naplňování Úmluvy UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů v ČR a přispívat do Mezinárodního fondu pro rozmanitost. V této souvislosti zvláště podporovat akce v ČR doporučené UNESCO jako originální příklady dokládající pozitivní kulturní rozmanitosti a mezikulturního dialogu.

Návaznost: SKP – Priorita 1, záměr 1.2, opatření 1.2.1;

Zajistí: MK

Termín: průběžně

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1 % na kulturu a Aproximační strategie MK 2015³⁴

b) Zvýšení kvality poskytování kulturních služeb

³⁴ Jedno procento na kulturu je v Aproximační strategii MK alokováno na oblast tzv. živého umění ve výši nárůstu pro rok 2016 o 297 202 tis. Kč a pro rok 2017 navýšení o dalších 432 068 tis. Kč.

10. Nastavit systém pravidelného externího hodnocení činnosti a kvality poskytovaných veřejných služeb v oblasti umění.

Návaznost: SKP – Priorita 1, Opatření 1.1.3 Reidentifikovat poslání NKI a dále priorita 6, opatření 6.6.1 Zavést systém evaluace veřejných kulturních služeb a opatření 6.9.4. Pokračovat v projektech evaluace...

Zajistí: MK

Termín: průběžně

Dopad na státní rozpočet: 0

11. Založit v Institutu umění – Divadelním ústavu výtvarnou sekci, která by umožnila vyrovnat prostředí poskytovaných služeb na roveň dalším oborům. V této souvislosti též posílit personálně ty obory, které jsou znevýhodněny vůči jiným a to na straně MK (např. taneční a pobybové umění či výtvarná umění).

V této souvislosti též posílit evaluaci a technickou podporu administrace dotačních výběrových řízení.

Zajistí: MK

Termín: průběžně

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1 % na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

c) Profesionalizace a kreativita

12. Podporovat další vzdělávání tvůrců, manažerů, administrátorů a dalších pracovníků v oblasti kultury s cílem dosáhnout jejich vyšší profesionalizace a mezinárodní konkurenceschopnosti a s ohledem na současné potřeby a měnící se podmínky provozu umění.

Návaznost: SKP – Priorita 2, Opatření 2.1.5 Zavést akreditovaný systém celoživotního vzdělávání pracovníků v oblasti kultury

Zajistí: MK ve spolupráci s dalšími ministerstvy – MŠMT

Termín: 2016

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1 % na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

13. Podporovat vzdělávací aktivity státních i nestátních neziskových kulturních institucí podporujících rozvoj kreativity dětí i dospělých.

Návaznost: SKP – Priorita 2, Opatření 2.1.3 Účinněji zapojovat kulturní instituce do systémů vzdělávání...

Zajistí: MK a MŠMT

Termín: průběžně

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1 % na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

14. Podporovat vzdělávací aktivity pro děti a mládež v oblasti profesionálního i neprofesionálního umění. Zajištění výchovně-vzdělávacích akcí pro děti a mládež a podpora dětské kreativity.

Návaznost: SKP – Priorita 2, Opatření 2.1.3 Účinněji zapojovat kulturní instituce do systémů vzdělávání....

Zajistí: MK a MŠMT

Termín: 2016

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1% na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

15. Uzavřít Memorandum o spolupráci v rámci kreativního vzdělávání mezi MK a MŠMT, které bude zahrnovat vznik nového programu na podporu kreativního vzdělávání v ČR financovaného z obou resortů.

Zajistí: MK a MŠMT

Termín: 2016

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1 % na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

16. Novelizovat zákon o Státním fondu kultury ČR č. 239/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V této souvislosti se zasadit o zrovnoprávnění podmínek financování obou existujících státních fondů a prosazovat jejich politickou nezávislost.

Návaznost: SKP – Priorita 6, Záměr Zefektivnit poskytování kulturních služeb

Zajistí: MK

Termín: 2016

Dopad na státní rozpočet: 0

d) Strategické plánování

17. Obnovit činnost Rady pro umění jakožto poradního orgánu ministra kultury pro oblast umění včetně strategického plánování. V této souvislosti nastavit systém nominace členů rady, její strukturu, kompetence a úkoly.

Návaznost: SKP – Priorita 6, Záměr Zefektivnit poskytování kulturních služeb

Zajistí: MK

Termín: průběžně

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1 % na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

18. Podporovat aktivity oborových organizací a nastavit systém komunikace a spolupráce těchto organizací i širšího nezávislého sektoru s MK především v souvislosti

se zjišťováním potřeb uměleckých oblastí, vytvářením strategických materiálů a optimalizace podpůrných opatření.

Návaznost: SKP – Priorita 6, Záměr Zefektivnit poskytování kulturních služeb

Zajistí: MK

Termín: průběžně

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1 % na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

19. Pravidelně vyhodnocovat dopady programů, projektů a akcí, sledovat multiplikační efekty, medializovat zjištění, zaměřit se na projekty a akce z hlediska podpory **dobré praxe**. S předstihem (dlouhodobě) **strategicky připravovat** opakující se akce typu Bienále, PQ a dalších významných akcí typu Rok české hudby, které MK podporuje; zavést do praxe mechanismy víceletého financování ze strany MK ČR pro stávající kulturní infrastrukturu; vyhodnotit projekt **Evropské hlavní město kultury Plzeň 2015** v návaznosti na regionální rozvoj.

Návaznost: SKP – Priorita 6, opatření 6.6.1 Zavést systém evaluace veřejných kulturních služeb a dále opatření 6.9.4. Pokračovat v projektech evaluace...

Zajistí: MK ve spolupráci s dalšími ministerstvy – MMR

Termín: průběžně

Dopad na státní rozpočet: 0

20. Optimalizovat stávající sběr dat v oblasti umění a podporovat získávání nových dat. V této souvislosti rozšiřovat Účet kultury ČR o údaje z dosud nepokrytých oblastí (zvláště nezávislé tvorby v rámci neziskového sektoru) a podporovat vznik dalších studií a mapovacích dokumentů za oblast umění. Aktualizovat dotazníky ke sběru dat, především pak v oblasti neprofesionálního umění.

Návaznost: SKP – Priorita 6, Záměr 6.9, Opatření 6.9.1. Pokračovat v budování Účtu kultury a 6.9.3. Podporovat tvorbu odborných studií a mapovacích dokumentů;

Zajistí: MK ve spolupráci s ČSÚ a dalšími institucemi

Termín: průběžně

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1 % na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

Cíl II. Využití potenciálu umění pro rozvoj společnosti

e) Umění pro společnost

21. Optimalizovat program na podporu projektů zaměřených na zapojování menšin a ohrožených skupin prostřednictvím umění a průběžně vyhodnocovat inkluзивní dopady umění. V této souvislosti též podporovat projekty zaměřené na rozvoj dobrovolnictví, projekty podporující komunitní rozvoj a podporovat různé formy participativního umění.

Návaznost: SKP – Priorita 2, Opatření 2.1.7 Podporovat projekty usnadňující přístup seniorů, znevýhodněných občanů a minorit ke kulturním službám, včetně seberealizačních aktivit znevýhodněných osob

Zajistí: MK ve spolupráci s MPSV a MŠMT

Termín: 2016

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1 % na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

22. Zvýšit přístup k umění nejširším vrstvám občanů, zpřístupňovat umění pomocí digitalizace a s využitím nových technologií; podporovat projekty zaměřené na získávání nového publika.

Návaznost: SKP – Priorita 5, opatření 5.1.2. Zajistit přístup veřejnosti ke kulturnímu obsahu a 5.1.3 Vytvořit Národní informační kulturní portál

Zajistí: MK ve spolupráci s MMR

Termín: 2016

Dopad na státní rozpočet: 0

23. Nadále zavádět slevy ze vstupného a snížené registrační poplatky ve státních uměleckých a dalších kulturních institucích a podpořit nové způsoby bezplatného zpřístupnění umění v těchto institucích.

Návaznost: SKP – Priorita 2, opatření 2.1.6 Podporovat zlepšení přístupu ke kulturnímu dědictví, zavést bezplatný vstup...

Zajistí: MK

Termín: průběžně

Dopad na státní rozpočet: 0

24. Vést dialog s organizacemi veřejné správy ke sbližování metodiky vícezdrojového financování a zavádění transparentních grantových/dotačních systémů po celé ČR.

Zajistí: MK ve spolupráci s veřejnou správou

Termín: průběžně

Dopad na státní rozpočet: 0

f) Umění pro ekonomický růst a zaměstnanost

25. Připravit Strategii podpory kulturních a kreativních odvětví navazující na Koncepti podpory umění. V této souvislosti připravit pobídkové a podpůrné programy a projekty na podporu uměleckého trhu a návazných podnikatelských aktivit.

Návaznost: SKP – Priorita 4, Záměr 4.1 Podporovat kulturní a kreativní odvětví, Opatření 4.1.1 Navrhnout mezíresortní nástroje podpory konkurenceschopnosti kulturních a kreativních odvětví a priorita 6, opatření 6.9.2 Pokračovat v programu mapování a analýzy kulturních kreativních odvětví a jejich potenciálu

Zajistí: MK ve spolupráci s ÚV, MPO, MZV, MMR a HK

Termín: 2017

26. Podporovat a oceňovat zapojování soukromého sektoru do podpory umění – donátorství, a to jak individuální, tak firemní – zapojit se do diskuse o společenské odpovědnosti firem s ohledem na umění a kulturu; sponzorství, reklama, investice do projektů.

Návaznost: SKP – Priorita 6, opatření 6.7.6 Rozvíjet mimorozpočtové zdroje na podporu kultury, posilovat soukromou podporu kultury

Zajistí: MK ve spolupráci s MPO

Termín: 2016

Dopad na státní rozpočet: 0

27. Prosazovat vhodné podmínky pro práci umělců (daňové, sociální, zdravotní, prostory pro práci a další opatření) v rámci politiky zaměstnanosti ČR, a to s ohledem na specifika umělecké profese, které zpravidla nemají kontinuální charakter; vyšší míru sebe zaměstnávání, částečné úvazky, projektovou práci, autorskou činnost, projektové financování kulturních neziskových organizací a dalších subjektů. A dále prosazovat novelizace v oblasti daňového zvýhodnění umělců i uměleckých organizací (DPH). Podporovat zároveň prosazení vhodných způsobů druhé kariéry umělců. V této souvislosti rovněž implementovat závěry revitalizace doporučení UNESCO ke statutu umělce z roku 1980³⁵ a zvážit přijetí zákonného opatření ke statutu umělce.

Návaznost: SKP – Priorita 6, opatření 6.7.8. Změnit nastavení platového ocenění... a opatření 6.7.9 Ověřit možnost zavedení tzv. druhé kariéry umělců.

Návaznost: SKP – Priorita 2, Opatření 2.1.5 Zavést akreditovaný systém celoživotního vzdělávání pracovníků v oblasti kultury

Zajistí: MK a MPSV, MF

Termín: 2016

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1% na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

Cíl III. Podpora mezinárodní spolupráce a exportu

g) Mezinárodní spolupráce

28. Podporovat programy a projekty, které usnadňují mobilitu umělců, uměleckých děl a služeb. V této souvislosti podporovat projekty mezinárodních rezidencí umělců, teoretiků, uměleckých manažerů, v ČR i v zahraničí a posílit a optimalizovat zejména následující výběrová dotační řízení:

a) podpora zahraniční spolupráce v oblasti profesionálního i neprofesionálního umění,

³⁵ UNESCO. *Recommendation concerning the Status of the Artist*. UNESCO, 1980. Dostupné z http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13138&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.

- b) podpora mezinárodní výměny i přijímání uměleckých souborů a jednotlivců v oblasti profesionálního i neprofesionálního umění,
- c) podpora vydávání překladů české literatury v zahraničí,
- d) podpora krátkodobé mobility.

Ve spolupráci s dalšími resorty hledat kreativní způsoby podpory mobility umělců mimo výběrová dotační řízení (např. využití vládní letky)

Návaznost: SKP – Priorita 4, opatření 4.2.2 Posílit dotační programy podporující mobilitu umělců

Zajistí: MK ve spolupráci s MZV a ČC a dalšími resorty např. MO.

Termín: 2016

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1 % na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

29. Navýšit podporu úspěšných projektů z programů EU Kreativní Evropa a navazujících. V této souvislosti rovněž zajistit podporu iniciace a přípravy nových projektů a nové umělecké spolupráce.

Návaznost: SKP – Priorita 4, opatření 4.2.2 Posílit dotační programy podporující mobilitu umělců

Zajistí: MK

Termín: 2016

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1 % na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

30. Založit a podporovat Infopoint pro mobilitu v oblasti umění s cílem usnadnit českým umělcům, teoretikům a dalším pracovníkům v oblasti kultury prostřednictvím informací a poradenství výjezdy do zahraničí a stejně tak příjezd zahraničních umělců a expertů do České republiky – na základě doporučení Evropské komise.

Návaznost: SKP – Priorita 4, opatření 4.2.1 Zřídit Infopoint pro mobilitu umělců

Zajistí: MK ve spolupráci s MPSV, MF a MZV

Termín: 2017

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1 % na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

31. Zajistit vytvoření zvláštního podpůrného nástroje na činnost a provoz českých center mezinárodních nevládních organizací, na podporu členských aktivit v mezinárodních sítích a na motivaci českých profesních a kulturních organizací k větší mezinárodní spolupráci, a to jak v oblasti profesionálního, tak i neprofesionálního umění.

Návaznost: SKP – Priorita 4, opatření 4.2.2 Posílit dotační programy podporující mobilitu umělců

Zajistí: MK ve spolupráci s MZV

Termín: 2016

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1 % na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

e) Export

- 32. a) Podporovat výuku češtiny a rozvoj bohemistiky v zahraničí;
b) podporovat zahraniční bohemistiku formou aktivit typu Bohemistický seminář.**

Návaznost: SKP – Priorita 4, opatření 4.5.1. Podporovat zahraniční prezentaci českého profesionálního i neprofesionálního umění...

Zajistí:

a) MZV ve spolupráci s MŠMT;

b) MK ve spolupráci s MZV.

Termín: 2016 ad.

Dopad na státní rozpočet:

a) v rámci rozpočtu MZV a MŠMT;

b) v rámci 1% na kulturu a Aproximační strategie MK 2015.

33. Podporovat vstup českých subjektů, zboží a služeb na nové trhy. Podporovat účast a uměleckou prezentaci českých subjektů na zahraničních veletrzích, přehlídkách, festivalech a fórech s cílem rozšířit distribuci a zvýšit export. V této souvislosti podporovat každoroční národní prezentace na nejdůležitějších knižních a hudebních veletrzích, veletrzích performing arts a veletrzích současného umění. Zároveň podporovat propagaci českého umění v zahraničí a jeho postavení na zahraničních trzích v úzké spolupráci s profesními organizacemi, asociacemi a sítěmi ve všech oblastech umění.

Návaznost: SKP – Priorita 4, opatření 4.5.1. Podporovat zahraniční prezentaci českého profesionálního i neprofesionálního umění...

Zajistí: MK ve spolupráci s MZV a MPO

Termín: 2016

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1 % na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

34. Podporovat propagaci českého umění prostřednictvím specializovaných cizojazyčných webových portálů a newsletterů pro jednotlivé oblasti umění

Návaznost: SKP – Priorita 4, opatření 4.5.1 Podporovat zahraniční prezentaci českého profesionálního i neprofesionálního umění...

Zajistí: MK

Termín: 2016

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1% na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

35. Založit a podporovat činnosti Czech Music Export Office zaměřené na propagaci současné hudby v zahraničí a její postavení na zahraničních trzích.

Návaznost: SKP – Priorita 4, opatření 4.5.1 Podporovat zahraniční prezentaci českého profesionálního i neprofesionálního umění...

Zajistí: MK ve spolupráci s MZV a MPO

Termín: průběžně

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1% na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

36. Založit a podporovat činnosti Českého literárního centra za účelem zkvalitnění aktivit směřujících k propagaci české literatury a českého knižního trhu v zahraničí a usnadnění mezinárodní spolupráce v oblasti literatury. V této souvislosti provést ve spolupráci s profesními asociacemi a sítěmi vyhodnocení systému podpory propagace české literatury do zahraničí včetně propagačním tiskovin.

Návaznost: SKP – Priorita 4, opatření 4.5.1 Podporovat zahraniční prezentaci českého profesionálního i neprofesionálního umění...

Zajistí: MK

Termín: průběžně

Dopad na státní rozpočet: v rámci 1 % na kulturu a Aproximační strategie MK 2015

f) Kulturní diplomacie

37. Využívat mezinárodních smluv a dohod o kulturní spolupráci jako nástroje k prezentaci nejvyššího umění, talentovaných a mladých umělců a i projektů nestátních neziskových organizací.

Návaznost: SKP – Priorita 4, opatření 4.2.2 Posílit dotační programy podporující mezinárodní spolupráci a mobilitu umělců a 4.5.1 Podporovat zahraniční prezentaci českého profesionálního i neprofesionálního umění...

Zajistí: MK ve spolupráci s MZV

Termín: průběžně

Dopad na státní rozpočet: 0

38. Prosadit větší zapojení umění do exportní strategie vlády ČR. V této souvislosti též připravit koncepci spolupráce businessu a umění při prosazování ekonomických cílů a šíření dobrého jména ČR v zahraničí.

Návaznost: SKP – Priorita 1, opatření 1.3.1 Vytvořit a realizovat jednotnou koncepci působení ČR v zahraničí a záměr 4.5 Posilovat roli kultury v politice vnějších vztahů

Zajistí: MK ve spolupráce s MMR, MZV a MPO

Termín: 2016

Dopad na státní rozpočet: 0

5. Dopad na státní rozpočet

V souvislosti s dlouhodobým trendem vývoje státního rozpočtu České republiky a s ohledem na závazek vlády ČR z 12. 2. 2014 lze předpokládat, že stanovené koncepční cíle budou plněny v rámci státního rozpočtu a budou v souladu s naplňováním tzv. Aproximační strategie MK.

Tabulka č. 8: Finanční nároky jednotlivých úkolů nad rámec skutečnosti roku 2015 (v mil. Kč)

	Úkol	2016	2017	2018	2019	2020
	a) Podpora umělecké tvorby					
1	Navýšení dotačních programů, nové programy, Koncepce	350	400	400	450	450
2	Optimalizace programů, víceoborovost, nové druhy umění	0	0	0	0	0
3	Program státní podpory současného umění a architektury v galeriích a výstavních síní	35	35	50	50	50
4	Program státní podpory profesionálních divadel, orchestrů a pěveckých sborů	140	205	205	205	205
5	Zveřejňování výsledků výzkumu v oblasti umění	0	0	0	0	0
6	1% na umělecké realizace ve veřejném prostoru v rámci veřejných architektonických soutěží	0	0	0	0	0
7	Program poskytování příspěvků na tvůrčí a studijní pobyty	10	12	15	20	20
8	Podpora odborné kritické reflexe	10	12	15	20	20
9	Podpora implementace Úmluvy UNESCO 2005	50	50	55	60	60
	b) Zvýšení kvality poskytování kulturních služeb					
10	Systém externího hodnocení veřejných služeb v oblasti umění	0	0	0	0	0
11	Personální a posílení znevýhodněných uměleckých oborů na MK a v IDU; evaluace a technická podpora výběrových řízení (5 mil. Kč ročně)	15	17	20	20	23
	c) Profesionalizace a kreativita					
12	Další vzdělávání tvůrců, manažerů, administrátorů a dalších pracovníků v oblasti kultury	2	3	4	5	5
13	Vzdělávací aktivity státních i nestátních neziskových kulturních institucí podporujících rozvoj kreativity	2	3	3	4	4
14	Vzdělávací aktivity pro děti a mládež v oblasti profesionálního i neprofesionálního umění	3	4	4	5	5
15	Memorandum o spolupráci v rámci kreativního vzdělávání mezi MK a MŠMT	0,5	0	0	0	0

16	Novelizace zákona o Státním fondu kultury ČR	0	0	0	0	0
	d) Strategické plánování					
17	Rada pro umění	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
18	Aktivity oborových organizací	2	2	3	3	3
19	Pravidelné vyhodnocování dopadů a strategická příprava	0	0	0	0	0
20	Optimalizace sběru dat v oblasti umění	2	2	2,5	2,5	2,5
	e) Umění pro společnost					
21	Optimalizace programu na podporu projektů zaměřených na zapojování menšin a ohrožených skupin obyvatel prostřednictvím	10	10	12	12	13
22	Zvýšení přístupu k umění	0	0	0	0	0
23	Slevy ze vstupného a nové způsoby bezplatného zpřístupnění umění ve státních a dalších kulturních institucích	0	0	0	0	0
	f) Umění pro ekonomický růst a zaměstnanost					
24	Vést dialog s organizacemi veřejné správy ke sblížování metodiky	0	0	0	0	0
25	Strategie podpory kulturních a kreativních odvětví	0,3	0	0	0	0
26	Zapojování soukromého sektoru do podpory umění	0	0	0	0	0
27	Statut umělce	0,5	1	0	0	0
	g) Mezinárodní spolupráce					
28	Mobilita umělců, uměleckých děl a služeb	10	10	10	10	10
29	Podpora úspěšných projektů, iniciace a přípravy nových projektů z programů EU	10	10	11	12	12
30	Infopoint pro mobilitu	0	1	1	1	1
31	Provoz českých center mezinárodních nevládních organizací, členství v mezinárodních sítích	3	3	4	4	5
	h) Export					
32	Podporovat výuku češtiny a rozvoj bohemistiky v zahraničí; podporovat zahraniční bohemistiku.	2	2	2	3	3
33	Účast českých subjektů na zahraničních veletrzích, přehlídkách, festivalech a dalších fórech	15	20	25	30	30
34	Propagace prostřednictvím cizojazyčných webových portálů a newsletterů	5	5	5	5	5
35	Czech Music Export Office	3,5	4	5	6	6
36	České literární centrum	5	6	10	11	11
	ch) Kulturní diplomacie					
37	Mezinárodní smlouvy a dohody o kulturní spolupráci	0	0	0	0	0
38	Koncepce spolupráce businessu a umění při prosazování ekonomických cílů v zahraničí	0	0	0	0	0
	CELKEM	686,3	817,5	862	939	944

6. Pracovní tým

Návrh Koncepce byl připraven pod vedením Pavly Petrové, ředitelky Institutu umění – Divadelního ústavu.

Pracovní tým:

Autorkami analytické části Koncepce jsou Pavla Petrová a Eva Žáková, za využití externích zdrojů.

Návrhová část dokumentu byla zpracována za spolupráce:

Pavla Petrová

Eva Žáková (IDU, oblast kulturních a kreativních odvětví)

Viktor Debnár (IDU, oblast literatury)

Martina Černá (IDU, oblast divadla a zahraniční kulturní spolupráce)

Lenka Dohnalová (IDU, oblast hudby)

Jana Návrátová (IDU, oblast tance, pohybového divadla a nového cirkusu)

Lucie Ševčíková (IDU, oblast výtvarného umění a architektury)

Magdalena Müllerová (Kancelář Kreativní Evropa – Kultura)

Bohumil Nekolný (IDU, oblast divadla a kulturních strategií)

7. Zpětná vazba

Ministerstvo kultury bude průběžně vyhodnocovat plnění jednotlivých cílů Koncepce. První hodnotící zpráva o naplňování Koncepce bude předložena vládě ČR na konci roku 2017. Závěrečná zpráva bude předložena do konce roku 2020.

8. Přílohy

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Vyhodnocení *Koncepce účinnější podpory umění na léta 2007–2013*

Příloha č. 2: Výsledky Účtu kultury ČR za rok 2013

Příloha č. 3: Seznam platných právních předpisů v oblasti umění

Příloha č. 4: Seznam úmluv a ostatních mezinárodních právních nástrojů v oblasti umění

Příloha č. 5: Koncepční dokumenty v oblasti umění

Příloha č. 6: Metodiky a doporučení